

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru“ pentru literatură 2008

Climaterare

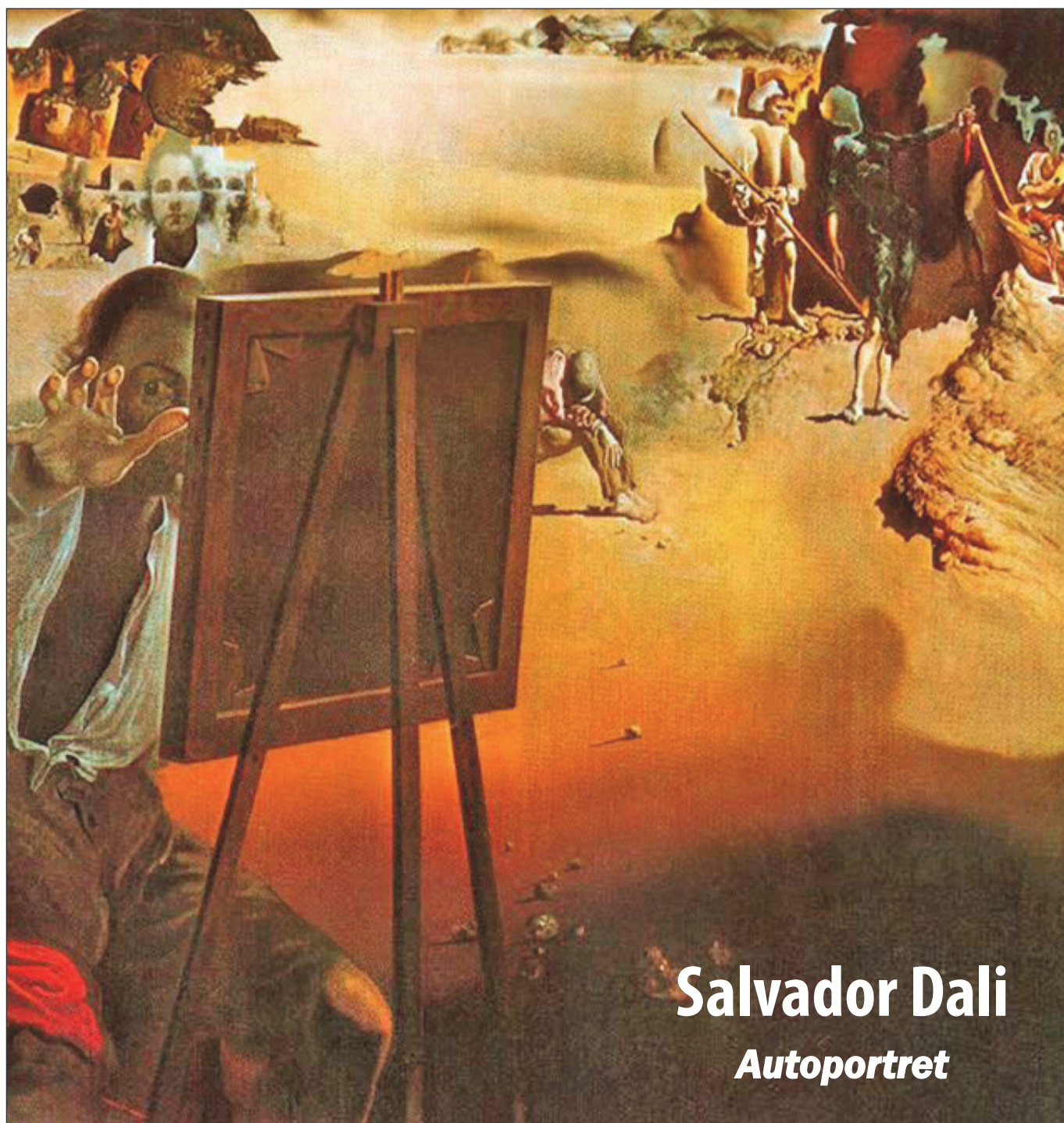
55

Anul 5
iunie
2012

Director fondator:
Ion Iancu Vale

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

Salvador Dali
Autoportret

Semnează în acest număr

Mihai Eminescu	Poeme	3
Mircea Horia Simionescu	Dicționar onomastic	4
Radu Cârneci	„Citind în trenul spre Suceava”	5
Al. Florin Țene	Antropologia tranziției de la...	6
Dorel Schor	Ziceri	7
George Roca	Epoca ștefaniană	8
Mihai Samson Petrescu	Poeți, poezie și critic	10
Mihai Batog Bujeniță	Fascinația ipotezelor	12
Alexandra Titu	Polemica lupoaicei capitoline	14
Emil Perșa	Nichita Stănescu (poem acrostih)	15
Nicolae Iștoc	Mari poeți ai iubirii	16
Petruța Șerban	Poeme	17
Radu Petrescu Muscel	Coteneștii dâmbovițeni	18
Gheorghe Valerică Cimpoca	Iubire, Rațiune și Credință	20
Ion Iancu Vale	Privind la fotografia lui Emil Cioran	21
Victor Sterom	Breviare	22
Constantin Popa	Hazardul și nașterea angoasei	23
Nicolae Nicoară Horia	Poezia mea de unde vine... (poem)	24
Mihai Antonescu	Consemnări prietenești	25
Liviu-Florian Jianu	La deal (poem)	25
Mihai Batog Bujeniță	Ispita arderii înălțătoare	26
Nicolae Bălașa	Când nu te bucuri de câștig...	28
Mircea Cotârță (trad.)	Elogiul lecturii și al ficțiunii	30
Petre Gheorghe Bârlea	Între lumina solară și lumina cuvântului	31
Ioana Stuparu	Cerboanca	33
***	Cum îți dai seama că ești român	34
Ionuț Caragea	Poeme	35
Gheorghe Valerică Cimpoca	Pelerinaj în Țara Sfântă. Muntele Moria.	36
George Petrovai	Cuvinte-ncumințite	38

Pe 13 iunie 2012, valorosul și incontestabilul om de cultură, publicist, eseist, poet, prozator, critic literar și... ar mai fi, Al. Florin Țene, a împlinit venerabila vârstă de 70 de ani.

Cu această ocazie îi urăm în continuare sănătate și nestinsă forță creatoare.

LA MULȚI ANI!

Sara pe deal

Sara pe deal buciul sună cu jale,
Turmele-l urc, stele le scapără-n cale,
Apele plâng, clar izvorând în fântâne;
Sub un salcâm, dragă, m-aștepti tu pe mine.

Luna pe cer trece-așa sfântă și clară,
Ochii tăi mari caută-n frunza cea rară,
Stelele nasc umezi pe bolta senină,
Pieptul de dor, fruntea de gânduri
Ți-e plină.

Nourii curg, raze-a lor șiruri despică,
Streșine vechi casele-n lună ridică,
Scârțâie-n vânt cumpăna de la fântână,
Valea-i în fum, fluierul murmură-n stână.

Și osteniți oameni cu coasa-n spinare
Vin de la câmp; toaca răsună mai tare,
Clopotul vechi umple cu glasul lui sara,
Sufletul meu arde-n iubire ca para.

Ah! în curând satul în vale-amuțește;
Ah! în curând pasu-mi spre tine grăbește:
Lângă salcâm sta-vom noi noaptea
întreagă,
Ore întregi spune-ți-voi cât îmi ești dragă.

Ne-om răzima capetele-unul de altul
Și surâzând vom adormi sub înaltul,
Vechiul salcâm. - Astfel de noapte bogată,
Cine pe ea n-ar da viața lui toată?

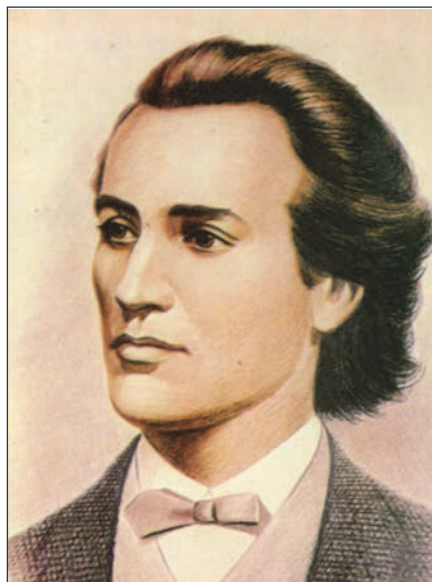
O, rămâi

„O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;

În al umbrei întineric
Te asemăn unui prinț,
Ce se uit-adânc în ape
Cu ochi negri și cuminți;

Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi;

...din poezia de dragoste a lui Mihai Eminescu

Eu te văd răpit de farmec
Cum îngâni cu glas domol,
În a apei strălucire
Întinzând piciorul gol

Și privind în luna plină
La văpaia de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri."

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupră-mi clătinând;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

De ce nu-mi vii

Vezi, rândunelele se duc,
Se scutur frunzele de nuc,
S-așează bruma peste vii -
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?

O, vino iar în al meu braț,
Să te privesc cu mult nesaț,
Să razim dulce capul meu
De sânul tău, de sânul tău!

Ți-aduci aminte cum pe-atunci

Când ne primblam prin văi și lunci,
Te ridicam de subsuori
De-atâtea ori, de-atâtea ori?

În lumea asta sunt femei
Cu ochi ce izvorăsc scânteii...
Dar, oricât ele sunt de sus,
Ca tine nu-s, ca tine nu-s!

Căci tu înseninezi mereu
Viața sufletului meu,
Mai mândră decât orice stea,
Iubita mea, iubita mea!

Târzie toamnă e acum,
Se scutur frunzele pe drum,
Și lanurile sunt pustii...
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?

Departa sunt de tine

Departa sunt de tine și singur lângă foc,
Petrec în minte viața-mi lipsită de noroc.

Optzeci de ani îmi pare în lume c-am trăit,
Că sunt bătrân ca iarna, că tu vei fi murit.

Aducerile-aminte pe suflet cad în picuri,
Redeșteptând în față-mi trecutele nimicuri;

Cu degetele-i vântul lovește în ferești,
Se toarce-n gându-mi firul duioaselor povești,

Ș-atuncea dinainte-mi prin ceață parcă treci,

Cu ochii mari în lacrimi, cu mâni subțiri și reci;

Cu brațele-amândouă de gâtul meu te-anini

Și parc-ai vrea a-mi spune ceva... apoi suspini...

Eu strâng la piept averea-mi de-amor și frumuseți,

În sarutări unim noi sărmănele vieți...

O! glasul amintirii rămâie pururi mut,

Să uit pe veci norocul ce-o clipă l-am avut,

Să uit cum dup-o clipă din brațele-mi te-ai smult...

Voi fi bătrân și singur, vei fi murit de mult!

**Mircea Horia
Simionescu**

• În această lucrare distingem cinci părți de sine stătătoare și câteva ace de siguranță care le țin împreună.

• „Angajăm prozatori și poeți să producă opere la prefetele bine documentate ale editurii noastre.”

• A tăiat scurt odgonul tradiției și acum navighează cu speranța că va ieși repede în bătaia vânturilor tari.

• Deocamdată, grădina zoologică se întinde pe douăzeci de hectare. Se prevede ca în viitorii cinci ani să cuprindă întreg orașul și să se confunde cu el.

• Singura țară de pe glob în care ștersul nasului se face cu două degete între care nu se află o batistă.

• Balcanism: unii sunt ziariști mari prin ceea ce scriu, alții prin ceea ce evită sistematic să scrie.

• Cavaler în armură și cu papion.

• Își instruește foarte atent copiii: le-a luat profesor de germană, instructor de pian și un tigrău pentru a ști să se poarte.

• E un om delicat: visează să se vadă într-o-

dimineață pe un afiș oarecare.

• Din oameni iluștri, această școală pregătește anonimi.

• Pe partea nevăzută a lunii se odihnește un motan.

• Literatură fastuoasă, subtilă, inteligent confecționată - pentru toți oamenii, pentru sărbatorele lor.

• Un om și jumătate poartă trei pantofi?

• Toți copiii din blocul nostru învață o poezie în care mama este înfățișată ca o sfântă. Fiecare este convins că sfânta despre care e vorba este chiar mama lui. Am traversat azi după-amiază strada și, privind blocul nostru, am căutat să disting deasupra acoperișului aureola colectivă a casei cu patruzeci și două de sfinte...

• Să faci în așa fel încât, într-o lume agitată, grăbită, superficială, incapabilă de a se stăpâni și a cultiva bijuteria, rezultatul eforturilor tale să fie monumentale, stabile, finisate cu grijă și așezate cu gust spre a fi admirate. Să contrazică ceea ce este superficial, să afirme virtuțile artei.

Etc., etc., etc.

Închid caietul. Nu e nici o îndoială, al aceuia e! Și acela nu e altul decât Jules Renard, cine altcineva să fie? Nu e nici o îndoială, al aceuia este. Și acum, ce să fac cu caietul? Caietul e al aceuia și acela nu e altul

decât Jules Renard. Să i-l înapoiez. Da, să i-l înapoiez, așa ar fi cinstit. Dar unde să-l caut, unde să-l aflu? El trebuie să fi plecat, cu umbrela lui, încă de atunci. Sigur a plecat. A plecat de mult. A plecat de mai bine de cincizeci de ani. (Din Mimetism de Luciano Cavalcanti) - Vezi și JULES.

BUIUM De observat că nume ca Barbara, Bartolomeu, Helga, Bernard, Rabindranath, Tauno, Ion, Sirma, Tyron, Ciu, Raj, Cameron, Benu, Domenico, Bension, Dolores, Fedor, Wolfgang, Sara, François, Grigorg, Hiro, Jesus, Ataulfo și Buium conviețuiesc admirabil în acest dicționar. Și de reținut că au fost oameni în stare de crimă de-a nu citi decât pe unele sau altele dintre ele, dacă dicționarul ar fi fost scris acum o sută de ani și cartea ar fi fost desăvârșită, așa cum o vrea autorul ei!

BURECH Cât a suferit până a ajuns statuie!

BUZEA Ca o pătură udă, ca o floare dată prin nisip, ca o salată excesiv de sărată, ca o lampă afumată, ca un pantalon ars, ca o friptură de pasăre pe care au rămas două pene lungi, ca o conferință întreruptă de sughiț, ca un război daco-roman în care unul dintre adversari posedă două mitraliere, ca o scrisoare a unui mareșal

ordonând țăranilor să fie harnici și să-și lucreze pământul, în timp ce țăranii fac de la sine, excellent, acest lucru, de câteva mii de ani.

BUZNAC Știu să fiu academic în discuție, dar, cum văd că mă tot contrazici, află de la mine că, dacă mai susții teza despre neparticiparea gerundivului la construcțiile literare de efect, militând pentru încărcarea frazei cu adjective la superlativ, eu pun să te sfășie Buznac, Diabolo, El Zorab, Nabucodonosor, Allegro, Grigore, Negrilă, Medor, Pirat și Alba. Iar dacă mai îndrăznești să-mi bagi pe gât pe cârpaciul acela de Pitigrilli, te voi da pe seama lui Benoni, Roșu, Lord, Prezident, Polux, Barbara, Mura, Sarsailă, Azor, Bubi, Negusu, Zefir, Schopenhauer, Lupu, Hector și Negru. Iar dacă în timpul discuțiilor noastre filozofice, mai faci ocheade nevestimii și, la masă, îi mai prinzi genunchii între genunchii tăi, oricât de prieten mi-ai fi, te tai în bucăți și te dau hrană lui Tigru, Oime, Nord, Ursa, Leac, Minos, Florin, Sever, Lulu, Taina, Cioban, Hamlet... Și dacă vei scăpa totuși nevădit, voi chema-o pe Fetița și te va ciurui cu dinții ei de fier.

Ascultă-mă: ca să faci o frază literară de efect e nevoie să alternezi imaginile palide cu cele violente... **Va urma**

Radu Cârnecki

De la un timp îmi aco-
păr o parte din singură-
tate citind cărți antre-
nante, pe care, dacă le-ai
început, nu le mai lași
din mână. Nu demult,
plecând spre Suceava cu
treburi și, grăbit, uitând
să-mi iau ceva de citit în
tren, am cumpărat de la
un vânzător ambulant o
carte care, după titlu,
mi-a trezit curiozitatea:
Mister. Atunci să-l dez-
văluim, mi-am zis, înce-
pându-mi lectura. Nu
știu când s-au topit cele
cinci-șase ore până în ce-
tatea de scaun a Mușati-
nilor. Revăd coperta:
autorul cărții de gen fe-
minin, Rodica Elena Lu-
pu. Carte de vacanță, mi-
am zis, și de drum lung.
Așa și este, o carte ce te
face să te uimești de câte
se întâmplă în jurul nos-
tru, cât de bogată și com-
plexă - cu bune și rele - e
viața, ce ne dă și cât ne ia
din ce avem pentru noi.

Romanul Mister - fi-
indcă, da, e un roman
modern, concentrat, așa
cum se poartă la ritmul
vieții de azi, o carte
psiho-polițistă, gândită
și construită excelent.
Nu lipsesc iubirile, des-
părțirile, interesele per-
sonale etc., care dau
savoare lecturii și te fac
să zici că nu e deloc ușor
să trăiești azi, într-un
timp lipsit de orizonturi
psihosociale limpezi, în-
demnătoare spre adevăr
și frumos. Misterul (din
această veritabilă livre
de poche), miezul de
taină al romanului l-am
bănuțit dincolo de jumă-
tatea lecturii iar finalul
mi l-a confirmat. O carte

„Citind în trenul de Suceava”

bună. O carte pentru azi,
pentru timpul de azi.

Printre cei care o citi-
seră înaintea mea pe Ro-
dica Elena Lupu (printre
mai mulți deci) erau do-
uă nume ce impuneau:
Octavian Paler care îi
lăuda poezia ca și prea-
franțuzitul Constantin
Frosin (care i-a și tradus
o carte de poeme în gra-
iul lui Baudelaire). Așa-
dar, autoarea romanului
citit era și poetă, o co-
legă, deci!...

Da, Rodica Elena
Lupu este o scriitoare, o
scriitoare care atacă fru-
mos atât poezia cât și
proza; din convingeri es-
teticе o prefer pe roman-
cieră; simplitatea și cla-
sicitatea versurilor sale
mă dezarmează. Totuși i-
am răsfoit câteva cule-
geri: „Voi trăi... Clipa”,
„Autoportret”, „Între a-
notimpuri”, „Cât mai e
vreme”, toate rupte
dintr-un prezent și un
trecut frumos idealizat.
Mi s-a părut și este! -
mai expresivă în prozele
sale, în care analiza

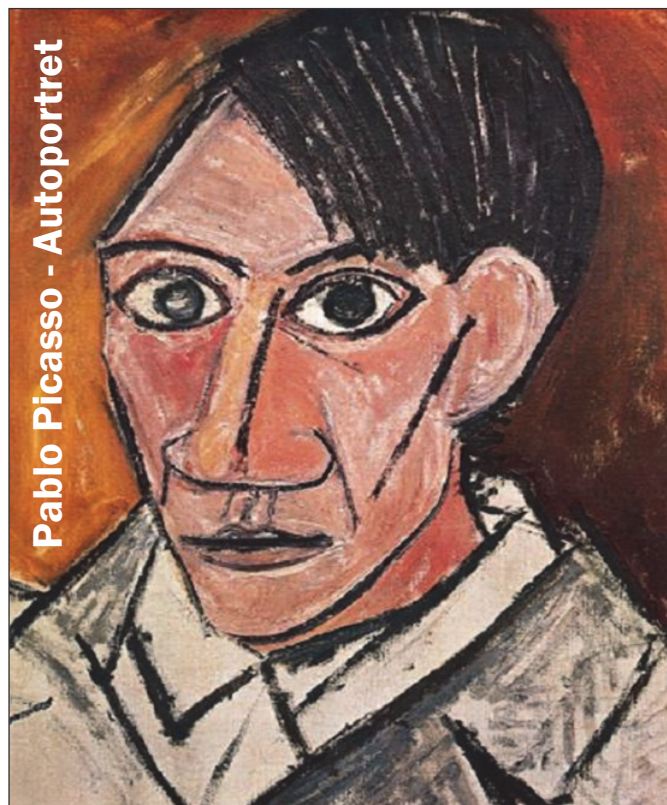

psiho-socială constituie
forța feminină a scrisului
său.

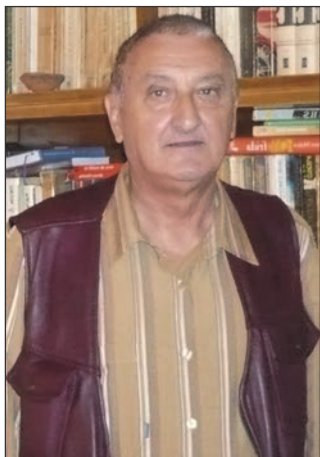
Romanele: „Glasul i-
nimii” (un fel de saga ro-
mânească), „Mâna desti-
nului”, „Eterna poveste”,
„Mister”, ș.a. câteva, de-
notă talent, o bună cu-
noaștere a vieții și, mai
ales, o atentă analiză a
relațiilor interumane.

Construcția prozelor sale
este cinematografică, pe
un dialog antrenant
omenesc, ceea ce se în-
tâmplă și în recenta-i
carte „Dincolo de timp” -
Editura Dacoromână -
2012 - care reconfirmă
arta scrisului său.

Mai adaug că scriitoa-
rea Rodica Elena Lupu
este și o harnică editoare
(conduce Casa de edi-
tură ANAMAROL, în
care a apărut, între altele
și excelentul roman
„Dincolo de bariera tri-
steții” semnat de româ-
nca Mihaela Arbid Stoica
din Liban), editură cu o
susținută producție de
carte; la bogata-i activi-
tate (prea bogată!) se
mai adaugă o carte pen-
tru copii, precum și per-
manenta-i activitate de
om de radio pentru stră-
inătate. Avem, așadar, în
doamna Rodica Elena
Lupu un exemplar om
cultural de aleasă cali-
tate, atât de necesar tim-
pului de față.

Pablo Picasso - Autoportret

Al. Florin Țene

Au trecut câțiva ani de la primirea țării noastre în Europa și am ajuns la concluzia, din păcate, că Noua Europă este, încă, un spațiu al conflictului cu reflexe interetnice, xenofobe, naționaliste, ușor voalate de discursul politic multiculturalist și integraționist transformat în interfață a unui sistem administrativ aproape închis, al crizelor de tot felul, inclusiv cea economică.

Intrată în Europa, România a devenit țara tuturor posibilităților, unde se conturează ca un spațiu al unei realități dublu-construite: aceea virtuală, imaginată și conținută în retorica, uniformă în acest sens, a clasei politice și cea imediată, a individului comun aflat în situația de a supraviețui zilnic derivei economice, sociale și culturale în care se află comunitatea care-l cuprinde. După mai bine de 20 de ani, România poate fi definită mai degrabă ca un stat hibrid în care tranziția și criza pare să fi dus la, așa cum scria Verdery, 1996:227, "aparent absurdă imagine a unei tranziții de

Antropologia tranziției de la socialism la multiculturalism

la socialism la feudalism".

Dincolo de metafora cuprinsă în această opinie, o atentă dezbatere deschisă antropologică a fenomenului socio-politic și cultural românesc oglindește suficient de transparent modul în care prin vehicularea unui repertoriu de concept normative, termini pozitivi, analitici pentru științele sociale, cum sunt democrație, anti-comunism, societate civilă, descentralizare, economie de piață, integrare etc., s-a construit un discurs politic menit a dubla și asigura procesul transferului de autoritate de la instituția centrală a statului către o rețea de instituții politico-administrative cu un grad sporit de autonomie. În acest proces de transfer de autoritate și privatizare s-a născut și corupția. Astfel au apărut baronii tranziției. Așa cum era de așteptat descentralizarea a adus cu sine și "parcelarea suveranității statului" (Perry Anderson citat în Verdery, 1996: 208) fapt ce a dus o acută criză a coordonării și prin incapacitatea păstrării controlului asupra puterii datorat obturării unora dintre coridoarele clasice ale puterii. Atomizarea funcțiilor statului a condus la dispariția ierarhiei și la înlocuirea relațiilor ierarhice pe verticală cu cele pe orizontală prin

aparitia unei alte rețele clientelare în jurul noilor centre de autoritate. Această transformare prin anularea centrului ca *symbol ultimo* al controlului puterii în statul socialist a generat la nivelul individului și al maselor o senzație de discomfort, de insecuritate și în ultima instanță o nostalgie a centralismului statal, iar la nivelul instituțiilor statului un fenomen de rejecție a autorității pe verticală și de consolidare a poziției proprii prin lărgirea zonelor de putere locală și astfel prin lărgirea sferelor de influență.

Analizând formarea statelor după căderea socialismului, Caroline Humphrey susținea că în aceste zone "ordinea este mai degrabă produsul unei personificări a puterii decât al exercițiului șegii, al respectării unor anumite principia sau a unei societăți civile robuste".

Percepția statului devine în aceste condiții o simplă proiecție prin ricoșeu a incapacității instituțiilor guvernamentale și legislative de a impune o direcție de dezvoltare economică. Ca o consecință firească a acestei evoluții, ideea statului de drept, liberal democratic, caracterizat prin conceptual de lege ca mediator și garant al acestuia, începe să-și piardă consistența ca proces social, trecând

din ce în ce mai pregnant în zona simbolismului pur politic.

Legea generează astfel în jurul ei poate cel mai ciudat paradox al societății românești conținut în sentința legea e făcută pentru a fi încălcată. Astfel, paradoxul tinde să se transforme în mod de viață, negarea legii prin eludare sau interpretare pătinoare, vezi cazul Adrian Năstase, fiind frecvente la orice nivel social.

În aceste condiții se conturează premisele adâncirii crizei de coordonare ierarhică dinspre centru, fiecare comunitate constituindu-se la rândul ei într-un nou centru care, potrivit sferei de interese locale, decide când, cum și, mai ales, ce legese aplică și în ce măsură. Pasul următor, iată că aproape s-a făcut, transformarea comunității într-un sistem social închis din punct de vedere administrativ, care opune legii hotărârea consiliului local și care, prin aceasta, a dezvoltat deseori o mentalitate derivată din conceptual de stat în stat.

Absența unei strategii naționale de dezvoltare sau, mai bine zis, existența ei doar în plan discursive, face ca fractura centru/unități politico-administrative teritoriale să se adâncească, favorizând o gândire spartă, de tip de la o zi la alta, ►

Dorel Schor

• Realitatea mea și realitatea ta nu sunt realitatea noastră.

• Am citit o mulțime de texte care nu trebuiau scrise.

• Obiceiul de a citi în-cepe cu prezența cărților.

• Lupta de clasă continuă. Numai clasele se schimbă.

• Pe vremuri credeam că există și plăceri ieftine (Andrei Bacalu).

• Necăjitul: s-a umplut paharul... Chefliul: foarte bine!

• Un critic bun remarcă idei și gânduri de care autorul habar nu avea.

Ziceri:

Dragoste și ură

• Dragostea trece prin stomac, ura prin vezică.

• Patriotismul scade în timp de pace.

• Ce-i frumos place și lui Dumnezeu... Deci și mie (Zoltan Turner).

• Nu poți intra în Istorie fără examen de admitere.

• Poți sări gardul în ambele direcții, dar nu-i același lucru.

• Mai mult decât calitatea produsului con-tează calitatea reclamei.

• Ce-i ieftin e scump.

Dar ce e scump e și mai scump.

• Moș Nick O'Lae... (George Roca).

• Copiii învață să spună „NU” cu mult înainte de a ști să spună „DA”.

• Cel care tace poate fi mai valoros decât cel care face.

• Nu orice lucru re-gretabil este interzis.

• Te lămurești cu IQ-ul câte unuia și sperii doar să nu aibă copii.

• Monumentul Bunu-lui Infractor.

• Nu răspândiți o in-formație falsă până ce nu verificați în prealabil.

• Doctorul era al trei-lea care îi acorda primul ajutor...

• Selectiv încă nu în-seamnă select.

• Ce mă miră e că u-nele din sfaturile mele chiar ajută.

► care face ca, în funcție de necesi-tățile și de interesele de moment ale grupului care deține pu-terea, să dispară institu-ții, să se modifice decizii luate de administrațiile anterioare, să se nege hotărâri ale instanțelor judecătorești etc., toate acestea accentuând con-fuzia și starea de nostal-gie post-totalitară a comunității.

Consecințele unei ast-fel de politici pot da fiori oricărui antropolog care încearcă asemenea previziuni, care, iată, se confirmă.

Să ne gândim numai la politica culturală în România și vom avea imaginea proporțiilor crizei în care se află so-cietatea românească. Strategia națională de dezvoltare culturală din ultimii ani s-a situat un-

deva între sublimul dis-cursului politic și penibi-lul incapacității de a concretiza într-un fel sau altul obiectivele propuse. Viziunea reduționistă asupra culturii și evita-rea aproape programatică a impunerii ca pri-oritate a conceptului de educație prin cultură a condus la abandonarea absurdă, în virtutea des-centralizării, a singurelor „capete de pod” prin care se putea lansa cum-va o politică educațio-nală bazată pe cultură.

O altă anomalie a po-liticii culturale este încu-rajarea monopolului a-supra unor domenii de creație, fără să încurajeze apariția unor asociații profesionale, pentru de-mocratizarea organiza-țiilor de creatori. Astfel au rămas aceleași Uniunii de Creație, la compozi-tori, la scriitori, etc., cu

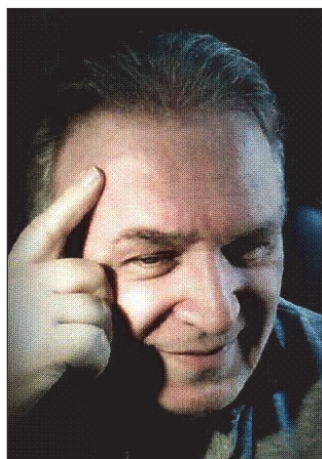
toate că, de exemplu Liga Scriitorilor Români func-ționează de mai bine de 6 ani, cu mult succes, atât în țară cât și în străină-tate, ea nu a căpătat sta-tut de asociație de utilitate publică.

Să mai spunem doar că, în vreme ce în Româ-nia cultura este înțeleasă ca aparținând apriori eli-telor intelectuale, con-cretizându-se prin producțiile instituțiilor profesionale de cultură, teatre, muzee, biblioteci de nivel național și jude-țean, colecții de artă și prin protejarea patrimo-niului, căminul cultural și lumea îndepărtată a satului fiind o zonă si-tuată într-un con de umbră. În Europa în care am intrat, cultura se caracterizează printr-o singură sintagmă: long-life education.

Trebuie să înțeleagă

factorii de decizie că edu-cația permanentă are o responsabilitate socială. Costurile sociale ale unei politici educative greșite, care nu acordă locul co-respunzător educației continue, vor fi simțitor mai mari decât cei câțiva lei a căror obținere se aş-teaptă prin intermediul unor economii bugetare.

Procesul de recons-trucție al statului post-socialist pare să se afle deocamdată în impas, suspendat undeva pe drumul tranziției către o Europă liberal-democra-tică și multiculturalistă, costurile sociale ale bâl-bâielilor strategice românești fiind, pe termen lung, extrem de greu, dacă nu imposibil de acoperit. Diferența între spațiul de aici și cel de dincolo va fi atunci aco-perită integral de e bine și așa.

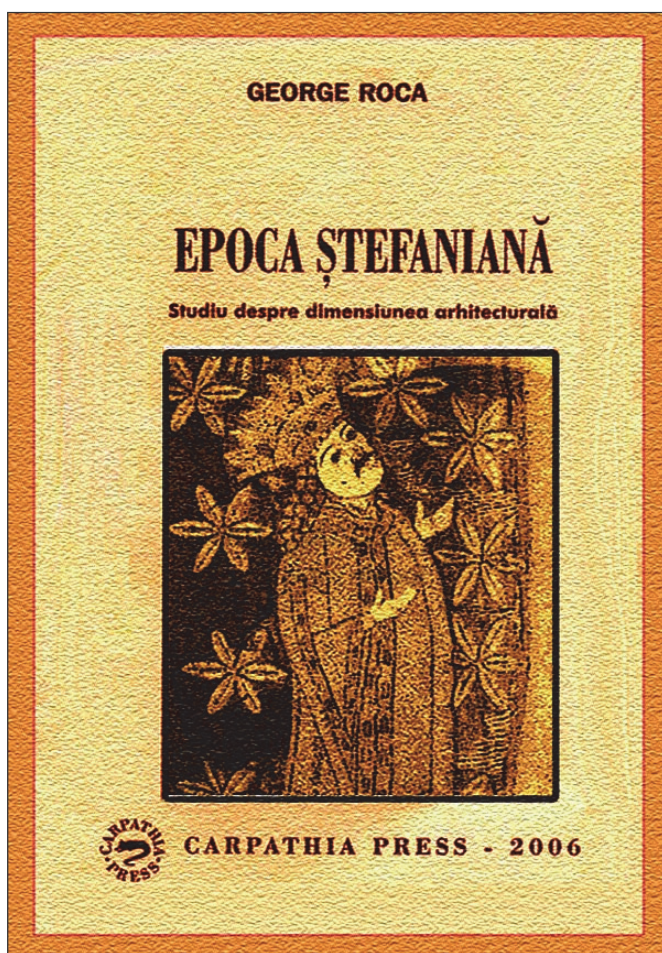
George Roca

ARGUMENT

De când mă știu am fost interesat de domnitorii români. De la Decabal la Mihai Întâiul! Aceștia reprezintă esența supușilor lor, sunt cei care prin faptele de arme, de vitejie, intelect, diplomatie, cultură, viziune artistică, au promovat țara și au aliniat-o altor nații cu tradiție istorică. Unul dintre cei mai de seamă, a fost Ștefan cel Mare, domn al românilor din Țara Moldovenească între anii 1457-1504. Acesta, pe lângă mărețele sale fapte războinice care au dus la consolidarea statului pe care îl conducea, a încurajat dezvoltarea culturii, a artelor, a arhitecturii, îmbunătățind condițiile de trai a supușilor săi, câștigând respectul întregii lumi civilizate din aceea epocă.

Anul 2004, a fost anul când în România s-a sărbătorit aniversarea a 500 de ani de la nașterea marelui domnitor. Departate de țară, aflat la antipozi, la peste 20.000 de kilometri de locurile unde se desfășurau serbările, slujbele și revocările dedicate marelui

Epoca ștefaniană

Ștefan, am simțit nevoia să fiu alături de cei de-acasă și sa-mi aduc aportul la cinstirea acestui erou național.

Documentarea pentru acest studiu a fost destul de dificilă. Mă aflu, după cum v-am spus, la mare distanță de „locul faptelor” și nu posedam surse tangibile pentru a mă informa. Desigur, virtual, se mai găsea câteceva pe internet. Am avut totuși noroc cu prietenii de acasă. Am primit pe diferite căi mai multe materiale de unde am extras esența lucrării. Apoi am folosit din plin materiale comparative despre aceea vreme, găsite prin bibliotecile din Sydney, cât și cele din rafturile

conșanțienilor români pripășiți pe meleagurile australe. Aș fi vrut să concep un studiu mai vast, dar sărăcia surselor de informare mi-au limitat lucrarea. Păcat! Poate profesioniștii români, din domeniul istoriei și cel al arhitecturii, se vor indura să-l aprofundeze și să-l prezinte mai în detaliu celor însetați de cunoaștere.

Spre bucuria mea, această lucrare, având denumirea de „Dezvoltarea arhitecturii în perioada de domnie a binecredinciosului voievod Ștefan cel mare și Sfânt”, a fost publicată pentru prima dată în prestigiosul „Jurnal ARA 2004” și prezentată ca omagiu lui Ștefan Cel

Mare, la cel de al XXX-lea Congres al Academiei Româno-Americane, care a avut loc la Chișinău, în perioada 5-10 iulie 2005. M-am simțit atunci, alături de cei prezenți la importantul eveniment din capitala Moldovei, că mă contopesc cu istoria acelor meleaguri peste care a domnit marele voievod român.

1. INTRODUCERE

Ștefan cel Mare a ajuns la conducerea Moldovei la data de 14 aprilie 1457, într-o perioadă destul de tulbură, în urma înlăturării de la domnie a lui Petru Aron, cel care închinase țara crotropitorilor turci prin acceptarea plății tributului către Poartă. Integritatea și supraviețuirea țării era amenințată atât pe plan intern, prin dezbinările și rivalitățile marii boierimi, cât și pe plan extern prin lupta impusă de puterile vecine - Polonia, Ungaria și Sublima Poarta - pentru dominație asupra Moldovei și stăpânirii zonei Mării Negre. De asemenea trebuiau stopate incursiunile popoarelor barbare, venite din est, care amenințau tot mai des stabilitatea țării.

Moldova, pentru a fi recunoscută și aliniată celelalte țări civilizate ale Europei, trebuia să dovedească că este în stare să își consolideze poziția ca stat, să își păstreze independența și să se integreze în sistemul valorilor europene. Pentru noul domn, devenea imperios, să-și concentreze atenția asupra unor obiective precum, moderniza-

► rea și învigorarea țării, crearea unei armate puternice, dezvoltarea economiei, a comerțului, îmbunătățirea relațiilor diplomatice și construirea unor alianțe durabile cu cât mai multe state. De asemenea, voievodul Ștefan cel Mare, a pus un accent deosebit pe dezvoltarea culturii, arhitecturii și artelor (încurajând în special pictura religioasă). Istoriografia a deținut un rol important, în aceea vreme fiind scrise importante istorii ale Moldovei (Cronicile de la Putna și Bistrița).

Dezvoltarea arhitecturii a luat un avânt extraordinar, datorită faptului că se cerea o schimbare în arhitectura tradițională care nu mai satisfacea cerințele epocii. Până atunci, aceasta era bazată pe folosirea lemnului și a pietrei ca materiale de construcții. Modernizarea a oferit tehnici și materiale noi, cu o durabilitate mai mare în timp și cu o ornamentație mai plăcută ochiului. De aceea unele construcții din aceea vreme au ajuns să dăinuie până în zilele noastre și să devină elemente de istorie vie, mândria patrimoniului național românesc, multe dintre acestea figurând pe lista obiectivelor protejate de UNESCO.

2. ARHITECTURA EPOCII ȘTEFANIENE

Referindu-mă la acel mult discutat stil al epocii ștefaniene, impus de marele ctitor construcțiilor din perioada domniei sale, putem observa că

acesta este un stil specific local, integrat cu subtilitate în arhitectura acelei epocii de medievalitate târzie. Cu toate că mă consider un novice în domeniul arhitecturii, aș îndrăzni să numesc arhitectura moldovenească din perioada de domnie a lui Ștefan cel Mare, „arhitectură ștefaniiană”, în loc de „arhitectura epocii ștefaniene”. Aș face acest lucru nu numai pentru a aduce un omagiu marelui voievod, ci și pentru a sublinia importanța acestuia în istoria arhitecturii românești.

Pe parcursul timpului, creația arhitecturală a acelor locuri a fost insuficient de cunoscută marelui public consumator de istorie și de frumos. În ultimele două decenii, însă, s-a pus un accent mai mare pe prezentarea și integrarea acesteia în tezaurul mondial al monumentelor de valoare artistică unică. Această epocă dezvăluie celui care o cercetează, diferitele sale aspecte de o impresionantă valoare. Este o epocă de modernizare locală, de febrile căutări inovatoare, de integrare în tradiția și civilizația evului mediu, o epocă în care își fac apariția noi forme, trăsături stilistice și experiențe constructive nemaîntâlnite până atunci pe acele meleaguri.

Activitatea ctitoriicească se afirmă cu precădere printr-un stil în care elementele arhitecturale de influență străină se îmbină cu tradiția autohtonă, rezultând creații de o estetică deosebită. Aceste elemente au menirea de a fi liga-

mente între aceasta și arhitectura bizantin-orientală sau cea occidentală, aducându-și aportul chiar și până în zilele noastre, la promovarea imaginii țării și integrarea acesteia în rândul țărilor civilizate cu bogată tradiție istorică.

Arhitectura epocii ștefaniene poate fi așezată la loc de cinste alături de alte realizări ale marelui domnitor precum: emanciparea statului moldovenesc, păstrarea independenței față de turci și câștigarea respectului conducătorilor altor state. Aceste fapte au creat o mai mare stabilitate politică, economică și au dus la dezvoltarea culturii, artelor și a înfloriri civilizației pe acele meleaguri. Nu este de mirare că însuși personalități de seamă ale acelor vremuri l-au admirat și i-au spus cuvinte de laudă, precum Papa Sixtus al IV-lea, care i-a dat titlul de: „Atlet a lui Cristos”. Toate acestea au dus la obținerea unor legături puternice, atât cu vecinii cât și cu țări europene mai îndepărtate geografic, având ca rezultat închegarea a unor bune relații diplomatice, de prietenie sau chiar alianțe.

3. CTITORIILE

Majoritatea edificiilor construite în acele vremuri se caracterizează printr-o arhitectură de model popular românesc combinat cu elemente decorative de factură gotică și bizantină. Marele număr de monumente ridicate, cât și complexitatea problemelor tehnice și plastice cu care s-au confruntat con-

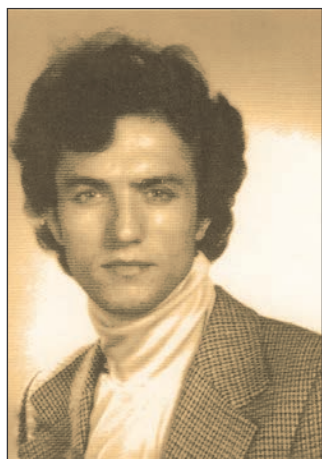
structorii acelor vremi, au făcut să prevaleze priceperea acestora în crearea unui stil propriu, unic, nu numai a acelei zone geografice ci și a acelei perioade de timp. Un exemplu concludent poate fi biserica „Sfântul Gheorghe” de la Voroneț, care prin stilul, frumusețea și unicitatea sa, încântă privirea. Atunci când a fost descoperită de iubitorii de frumos din occident, pe bună dreptate, a fost numită de aceștia laudativ, „Capela Sixtină a estului”.

În perioada de timp a epocii analizate în această lucrare se disting trei segmente ctitoricești bineconturate. Acestea sunt: - construcții de apărare (cetăți, turnuri de veghe etc.) - construcții religioase (biserici, mănăstiri) - construcții rezidențiale (case domnești, conace etc.)

3.1. Construcțiile de apărare

Țara Moldovei a fost întemeiată pe la mijlocul secolului al XIV-lea, prin închegarea unei comunități între diferitele grupări de aceeași etnie, stabilite în aceeași zonă geografică, unite prin legături de neam, limbă sau credință. Atât moldovenii din Țara de Sus, cât și maramureșenii lui Dragoș-Vodă (stabiliți pe văile râurilor Siret, Bahlui, Suceava, Moldova etc.) organizați în mici cnezate, aveau deseori de furcă cu cei care încercau să le cotopească pământurile.

Va urma

**Mihai Samson
Petrescu**

Ce bucurie să constăți că apar tot mai des și într-un număr tot mai mare cărți, studii ori articole în revistele literare în care schimbarea de ton, înnoirea mesajului dau o nouă culoare și viçoare peisajului destul de cenușiu al criticii literare românești de până astăzi!

Tot mai rar și mai greu se fac auzite discursurile calpe, lipsite de cumpătare aparținând „profesioniștilor” năra-viți la funcții înalte dar lipsiți de har, cu o autoritate dibaci meșterită și cu mare strădanie consolidată în timp și prin timpuri de tot felul... Din fericire, se pare că vremea acelor impostori ai criticismului a cam trecut.

Sunt de salutat aparițiile substanțiale datorate Ioanei Pârvulescu, Adinei Dinițoiu, Rodicăi Ilie, Biancăi Bursa Cernat sau Paul Cernat și Mircea A. Diaconu dar și multor altora pe care îi salutăm, îi prețuim și despre care vom avea deseori prilejul să vorbim de acum încolo.

În acest context lite-

rar fast, apariția unor sisteme puseuri dictatoriale precum cele ale unui Dimiseanu Gabriel, cel care mai zilele trecute își permitea să reînvie, într-o mumificată limbă de lemn, amenințări de genul : Să nu-și permită nimeni să vorbească despre greșelile altora câtă vreme nu vor face dovada că ei înșiși, în împrejurări similare au procedat altfel...etc., etc. ni se par de-a dreptul stranii și aiuritoare... Să fie vorba de încercarea disperată de a-și menține vechile privilegii dincolo de prestația nesemnificativă din ultimile decenii?! Probabil, dar nu ne grăbim cu concluziile.

Se mai poate întâmpla să asistăm și pe mai departe la astfel de reacțiuni (vorba lui nenea Iancu) pentru că, din păcate, apucăturile și naravurile vechii generații de critici (pusă la index de către autenticul om de cultură Adrian Ma-

rino, sub cruda sintagmă de „belferi ai literaturii /culturii”) s-au perpetuat și după 1989 odată cu menținerea la vârful ierarhiei a acelorași figuri obsedate de putere și mai puțin de valorile literaturii (simplu paravan pentru interese personale: de imagine, poziție socială sau pur și simplu pecuniare).

S-a putut ajunge până acolo, în perioada de după anul 2000 și chiar după 2010, încât autori de adevărată vocație au fost supuși unor atacuri josnice din partea camarilei conducerii critice a URSS doar pentru că oamenii optau pentru alte edituri decât cele aflate în sfera de influență a câte unui potentat sau pentru că au arătat carențele unor pseudo-istorii literare lipsite de minima condiție, definirea termenilor cu care se opera (cel de valoare literară, în cazul unui Alex Ștefănescu... spre exemplu).

Poeți, poezie și critici

Mihai Samson Petrescu:

S-a născut la data de 2 martie 1966, în București; liceul la „Mihai Viteazul” și apoi la Institutul de Construcții București (1988).

S-a stabilit la Efes, în Turcia, din anul 2000, având actualmente propria firmă. Păstrează legături intense cu un mic grup de prieteni și este foarte legat de viața literară și de literatura română. Poemele le-a compus în paralel și în limba turcă, pe care a învățat-o într-un timp record, într-o tentativă de apropiere culturală a celor două țări.

Nu dorește să se întoarcă în țară și nici să colaboreze în afaceri cu românii, care în perioada de început a exodului peste graniță l-au dezamăgit profund.

Debutează în limba română la insistențele prietenului său, Emil Stănescu, în volumul „*nocturne/diurne sau platoșele suprapuse/mica poveste a verbelor scrise împreună cu acesta*”.

După debutul editorial publică articole critice și de opinie în revista „Litere” a Societății Scriitorilor Târgovișteni.

Are în atenție cercetări asupra literaturii lumii și teoriei limbajului.

Între cei afectați direct de comportamente abuzive sunt de amintit cazurile regretatului nostru maestru Mircea Horia Simionescu care a ales la un moment dat Editura Bibliotheca pentru a-și publica ultimile cărți sau al lui Emil Stănescu, care nu a acceptat repetata ponegrire a autorilor în paginile României literare drept pentru care și-a trimis săgețile lirice exact în inimile belferești prin volumul de poeme nocturne/diurne, publicat în anul 2006. Ambii autori au fost atacați, cu diverse alte ocazii de același belfer nr. 1 al criticii românești - Alex Ștefănescu, atât în paginile revistei la care era redactor șef sau în diverse cotidiane, ori la RR Cultural, într-un mod concertat deși aparent voalat dar extrem de transparent pentru un ochi avizat, căci se cunoaște perfidia și disimulările cu care operează pretinsul critic. Similitudinile de mentalitate și de atitudine cu nuvela lui Melville, „Billy Bud” sunt aici straniu de izbitoare.

Proliferarea apucăturilor belferești este cu atât mai gravă astăzi, cu cât tentația mimetică bântuie și în rândurile noii generații de critici (făcuți, nu născuți și doar o rezervă pedagogică ne oprește să dăm deocamdată nume, ceea ce nu înseamnă că fenomenul nu există sau că nu vom pune degetul pe rană la timpul potrivit, în funcție de evoluția maladiei). In ►

► interesantă mi se pare întâmplarea că după redactarea acestui articol am putut asculta, pe RR Cultural, într-o emisiune a d-nei Georgeta Drăghici, prin una dintre vocile critice tinere, acea a Adinei Dinițoiu în speță, semnalându-se cu vigoare meteahna. Ceea ce îmi întărește convingerea că fenomenul există, persistă...

Revenind, putem spune: critica preferată a belferului cultural (fenomen sociologic ce va trebui analizat pe larg, într-o bună zi), se distinge prin tonul emfatic, prin sarcasmul căznit, prin ironia joasă la adresa autorilor, nu a operelor acestora, și, nu în ultimul rând, prin grandomania sforăitoare și sfidătoare, apanajul criticului fanfaron, de verdict, cum se spune mai nou, dedat mai degrabă satisfacerii pornirilor vicioase, plebee, umorilor viscereale, rod al unor vechi neputințe creatoare transgresate în timp în apucături demolatoare, în care invidia are o cotă substanțială de otrăvuri. Principalele ținte ale acestor bolnavi-torpile sunt, fără îndoială, autorii ce nu le-au intrat în grații și care, și-au adăugat în mod firesc glasurile împotriva impostorilor din conducerea criticistă a URSS și a valorilor de mucava promovate de aceasta.

Dar, cum putem recunoaște belferul criticist românesc? Destul de simplu...

Înarmat cu nenumă-

rate încărcături detonatoare la purtător, belferul criticist pășește plin de sine prin literatura română și nu se sfiește să planifice noi și noi execuții (având la îndemână întreg arsenalul logistic al URSS sau al revistelor proprii), în stilul celor pe care le-au făcut deja în toți anii din urmă. Cazul d-lui Henri Zalis este prea bine-cunoscut (grosolănia unui tinerel năimit și refuzul lui N. Manolescu de a da dreptul la replică în R.I.) pentru a nu-l aminti și cu această ocazie.

„Greșeala” autorului singurei monografii substanțiale dedicate lui Flaubert a fost aceea de a fi publicat recent „O istorie condensată a literaturii romane 1880-2000”, o carte consistentă, realmente valabilă sub aspect estetic și axiologic, rod al unei munci oneste de o viață și care, se pare, venise cam de vreme în literatură (după cea a lui Marian Popa) și luase caimacul genului respectiv deranjându-i astfel pe belferii ce au pierdut astfel startul și nu și-au mai împlinit visele de mărire în mod plenar.

Fenomenul s-a conturat și după apariții recente în care tonul acestor chelneri care plimbă tava de la unul la altul (cum îi numea Tudor Arghezi) lipsiți de autoritate (dar îmbătați de vremelnica lor notorietate) se menține, încercându-se impunerea ideii false că actul critic ar constitui esența literaturii iar criticii ar fi, nici

mai mult nici mai puțin, decât marii proprietari (sic!) ai domeniului literar (a.s.v. Ziua literară din septembrie 2003).

Este necesar de aceea, să vin aici și să le repet acestor impostori că singura autoritate cu putință, ontologic vorbind, în domeniul literar, este cea a poezilor, a a-u-torilor. Numai pornind de la respectarea acestui principiu fundamental se poate începe o cercetare a literaturii și se poate construi un demers critic viabil. Respectul față de autori și dragostea față de poezie reprezintă minimele condiții pe care criticul trebuie să le îndeplinească atunci când își face din literatură obiect de studiu. Altfel, rezultatul nu poate fi decât nul, oricâte înfloriturile retorice s-ar căzni cei lipsiți de vocație să adauge unor texte fără viață.

Ținând trează dorința de a descoperi, dincolo de tagma acestor belferi, în partea vie și puternică a criticii noastre literare, am avut și avem parte de bucuria redescoperirii unor lucrări de autentică valoare aparținând unor oameni pentru care plăcerea lecturii nu s-a tocit după zeci de ani de cercetare atentă a noilor creații, ba, am putea spune, dimpotrivă. Unelele critice s-au perfecționat, esențele s-au decantat iar tonul (cel atât de prețios, cel uman, cel care face muzica) a rămas unul ziditor, dător de speranțe, ori de câte ori la lectură au fost găsite nestematele vieții

interioare zugrăvite în cuvinte potrivite.

Aceste reflecții mi-au fost prilejuite de citirea atentă și treptat-treptat empatică a două cărți recent apărute, semnate de criticul Liviu Grăsoiu: *Ferestre spre trecut* și, *Poeți și poezie*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2010 și, respectiv, 2011.

Impresionat de operele viabile și de autorii care scot la lumină nuclee din corola de minuni a lumii autorul acestor două cărți de istorie și critică literară îmbrățișează cu un gest de nobilă tandrețe universurile lirice studiate. Deși cercetarea s-a desfășurat pe parcursul unei perioade de peste patru decenii, arcul temporal nu a dus la slăbirea coerenței, stilul și-a păstrat eleganța iar cărțile au unitatea și actualitatea care alături de justetea judecăților de valoare bine consolidate, elaborate, cum spuneam, cu parcmonie, constituie proba viabilității demersului.

Caracteristica principală a celor două lucrări este dată de stilul lapidar, just și ferm, în care sunt scrise. Atenția criticului este în așa fel direcționată/focalizată în timpul și spațiul literar încât pe parcursul lecturii întâlnim ca un lait-motiv, la nivelul limbajului, câteva teme emblematice ale discursului critic subsumate motivului edificării, al zidirii durabile, a creatorului Meșter ce ridică zidurile de piatră, coloanele și celelalte părți ale unei opere pulșând de viață întru idee.

Va urma

**Mihai Batog
Bujeniță**

Fără îndoială, această trecere rapidă prin problematică, intenționat lipsită de comentarii, are rolul doar de a arăta că pictura rupestră este prezentă în munții din arealul românesc, mai ales în munții Apuseni, dovedind existența unei societăți umane care manifestă interes și chiar o anumită preocupare față de cultură, indiferent de motivație.

Putem deci să ne putem pune întrebarea, destul de firească, prin ce se deosebește pictura recent descoperită din Coliboaia de celelalte, unele dintre acestea prezentate chiar mai sus? În primul rând prin natura cromatică a desenului. Acesta este executat numai cu cărbune vegetal prin urmare, unele desenele sunt executate în negru, doar pe contur, ceea ce le diferențiază ferm de anterioarele iar altele respectă „tradiția” și sunt policrome. Dar nu aceasta ar fi principala deosebire. Analizele cu carbon 14 (sau poate prin metoda bazată pe spectrometria de masă cu ioni accelerați, care

Fascinația ipotezelor (2)

(posibilele adevăruri din
legenda lui Grui-Sânger)

*Imaginația este mai importantă decât
cunoașterea, cunoașterea este limitată,
imaginația înconjoară lumea.*

Albert Einstein

este mult mai sensibilă și permite o datare mai precisă a picturilor rupestre, dar și coroborarea datelor obținute cu informațiile furnizate de alte vestigii descoperite în zona de interes: oase, rămășițe lemnoase etc...) posibil a fi făcute în bune condiții, Felină, peștera Cuciulat datorită materialului folosit (cărbune vegetal) au relevat o vechime de aproximativ 32-35.000 de ani, comparabilă deci cu picturile din Lascaux, sau Altamira (aprox. 25-30.000 de ani), dar și cu unele desene rupestre din Tassili și mult peste vechimea celor din Yucatan (5-7.000 ani), Siberia (10.000), sau cele din peștera La Sarga, provincia Alicante (Spania, aproximativ 8000 de ani).

Însă și mai interesantă este reprezentarea interpretată ca fiind a unui rinocer, animal totuși necunoscut în acest habitat, cel puțin în istoria didactică a locurilor. Chiar dacă interpretarea poate

părea discutabilă (reprezentarea unui proboscidian ar fi mult mai rezonabilă și chiar mult mai credibilă, întrucât existau totuși mamuți!), pentru noi aceia care primim doar fotografia este cert că un asemenea animal poate fi considerat „Rinocerul”.

Peștera Coliboaia straniu pentru un privitor care nu a mai văzut un asemenea specimen, niciodată în viață. În rest, picturile reprezintă alte animale precum și unele

scene din viața de zi cu zi a comunității fiind la fel de expresive precum toate celelalte mai sus menționate. Ba chiar, se remarcă aceeași tehnică de „basorelief”, artiștii din străvechime folosind denivelările peretelui stâncos pentru a da senzația de volum reprezentărilor. Am putea vorbi, înfruntând toate riscurile, despre o cultură care, deși răspândită pe un teritoriu extrem de vast, are un fel de rădăcină comună, dând o ciudată senzație de unitate conceptuală și de execuție. Mai putem vorbi însă și de o altă caracteristică comună tuturor acestor peșteri. Ele au fost descoperite, termenul corect ar fi: redescoperite, începând cam cu secolul al XVIII-lea și au fost tratate multă vreme, mai ales de lumea academică, dar și de instituțiile ecleziastice în general, evident din motive diferite, ca fiind simple excrocherii, sau, în cel mai bun caz, nefecitate încercări de

Vincent Van Gogh - Autoportret

► fals cu scop autolaudativ.

Însă noi, acum, am putea să ne punem întrebarea dacă aceste picturi, indiferent unde s-ar afla ele, reprezintă forme primordiale de artă, indiferent de motivație și de ce o civilizație străveche are o nevoie profundă de a re-prezenta scene din viața cotidiană, în condiții destul de greu de realizat, hrănind un timp destul de îndelungat artiștii epocii, într-o vreme când hrana nu era deloc ușor de procurat.? Sau care era motivația profundă a unor asemenea atitudini?

Studiile istorice ne demonstrează că, întotdeauna, motivațiile de tip religios sunt cele care duc la asemenea mobilizări de forțe și au ca finalitate adevărate opere de artă. Iar aceste reprezentări, specifice unei activități umane foarte riscante, vânătoarea, dar și cu un grad înalt de responsabilitate (este vorba de uciderea unor ființe!), necesită un anumit gen de inițiere, poate chiar de Activități domestice (?) Coliboaia ispășire, de purificare, după săvârșirea unui omor. Să nu uităm că și în timpurile noastre sacrificările animalelor au unele ritualuri care ne duc cu gândul la o rugăciune pentru iertarea păcatului uciderii. Prin urmare, putem concluziona că întreaga grafică rupestră are ca fundal o societate umană aflată preponderent în ciclul de dezvoltare în care vânătoarea era principala sursă de

hrană.

O altă întrebare pe care ne-o putem pune este dacă locațiile respectivelor peșteri erau la fel de greu de accesat și atunci ca și în vremurile când ele au fost (re)descoperite. Răspunsul ar fi mai degrabă nu, deoarece, în răstimpul imens care desparte redescoperirea de perioada de funcționalitate a respectivele locuri a dus, inevitabil, prin mișcările scoarței la importante modificări ale locului dar și a topografiei acestuia. Există chiar unele interpretări, corelate cu lipsa afumării peșterilor, situație inerentă unei activități de pictare într-un spațiu mai degrabă întunecat. Se presupune că, la vremea decorării lor peșterile erau altfel luminate, ba chiar o anumită dispunere a desenelor pe o traiectorie circulară relevă un fapt surprinzător. Și anume, posibilitatea ca, la anumite intervale de timp, atunci când soarele se afla într-unul din punctele sale vernal, cel mai probabil, echinocliul de primăvară, sau poate un solstițiu, evenimente oricum remarcabile în viața unei comunități, razele de soare revelau scenele într-o anumită ordine, fără îndoială cu mare semnificație, ducând la o puternică impresia asupra celor prezenți, așa cum, mult mai târziu, cinematograful a făcut-o cu spectatorii lui.

Dar pentru a nu rătăci prea mult printre presupuneri diletantiste să facem apel la unele clarificări ale perioadelor isto-

rice, așa cum sunt prezentate în mediul științific, precum și a etapelor de dezvoltare a societății umane în aceste perioade. Pentru o mai bună echidistanță, recursul la informațiile Wikipedia, enciclopedia liberă, se impune de la sine.

Paleoliticul românesc este divizat în cinci faze: Protopaleolitic, Paleoliticul inferior, Paleoliticul de mijloc, Paleoliticul superior și Epipaleolitic.

Protopaleolitic: Protopaleoliticul românesc (circa 1.000.000 - 700.000) este marcat de apariția uneltelor rupestre, așa-numitele "Pebble culture" (Cultura de prund din România). Aceste unelte i-au fost atribuite lui Homo erectus, tipul hominid.

Paleolitic inferior

Paleoliticul românesc inferior (circa 700.000 - 120.000) este caracterizat prin apariția a unei unelte rupestre distincte: bi-facialul, toporul din piatră. Această unealtă a fost atribuită lui Pithecantropus erectus. De o importanță majoră este descoperirea unui număr de vetre de foc. Aceasta este prima dovada a abilității hominidului de a stăpâni focul pe teritoriul ce astăzi se numește România.

Paleoliticul de mijloc

Paleoliticul de mijloc în România (circa 120.000-35.000) este caracterizat prin persistența culturii Mousterian. De-a lungul acestei perioade, uneltele din

piatră au început să se diferențieze în funcție de funcționalitatea acestora, și apare prima unealtă din os. Aceste produse au fost atribuite Neanderthalilor.

Paleoliticul superior

În 2002, cel mai în vârstă om modern (Homo sapiens sapiens) rămas în Europa, a fost descoperit în Peștera cu Oase de lângă Anina. Numit Ion din Anina, rămășițele sale (maxilarul inferior) sunt datate cu aproximație ca având cca 42.000 de ani.

Economia

Caracteristica epocii paleolitice este totala dependență a hominizilor de natură. Comunitățile umane se hrăneau cu ceea ce le oferea natura: plante, muguri, alge marine, fructe, rădăcini, semințe, bulbi, ciuperci, melci, insecte, ouă, șopârle, pești și alte animale mici. Deci, economia avea un caracter „prădalnic”. Sursa principală de alimentație o oferea vânătoarea realizată în colectiv. În pleistocenul inferior apar primele unelte pentru vânătoare și cules: unelte rudimentare din așchii și bolovani de râu cu o muchie tăioasă pentru cioplit, tăiat și răzuit atribuite „culturii de prund” (sud-vestul Europei până în sud-vestul Asiei și Sudul Africii). Aceste unelte evoluează către „toporașele de mână” în forma sâmburelui de migdală, lucrate prin lovituri date pe ambele fețe (Africa de Nord, zona centrală și de răsărit). **Va urma**

Alexandra Titu

Am putea saluta un scandal, a cărui importanță rămâne într-o perspectivă gravă, mai curând minoră, ca strategie eficientă de a impune în atenția unui public altfel inert, în mare majoritate lipsit de cultura care permite înțelegerea operei de artă, a complexității mesajului artistic și a limbajului ca parte integrantă a sa, și nu ca anexă a unui discurs ce urmărește neapărat accesul imediat la o lectură confortabilă și la o aderență unanimă, bazându-se pe stereotipuri și inovații minime.

Să salutăm deci scandalul provocat de expunerea publică, în fața Muzeului de Istorie din București, drept o benefică luare de cunoștință despre o operă de artă care s-a integrat spațiului urban în alte zone cu o experiență culturală și edilitară mai sistematice și mai vechi – Sevilla și Roma –, dar nu și în București, unde monumentele, cu câteva excepții, sunt ori insignifiante, ori ridicole.

Provocantul monument este datorat sculptorului Vasile Gorduz,

Polemica lupoaicei capitoline

Retorica artei și retorica străzii

unul dintre cei mai importanți artiști români ai contemporaneității. Calitatea nu asigură aderență și autoritate confuzului mecanism al opiniei publice, obscurilor pasiuni și interese ce declanșează manipularăa unei reactivități de stadion, gustului pentru injurie, și jocul de cuvinte trivial, dorinței de protest fără structură, focalizare și relevanță. Gustul pentru scandal ține locul gustului pentru artă, pentru cultură, sau, mai complet, gustului.

Sculptura expusă cu prilejul expoziției tezaurilor dacice îl reprezintă pe cuceritorul Daciei, împăratul Traian, oferind Lupoaica Capitolină ca pe o emblemă, ca pe o ofrandă și o garanție de autoritate latină.

Retorica discursului este complex articulată din referințe simbolice la condiția cuceritorului, un învingător și un erou civilizator, un cuceritor ce înaintează oferind un dar care își regăsește prestigiul în patrimoniul simbolic al civilizației cucerite. Titlul complet al lucrării este "Nostalgia după o victorie care dacă ar fi avut loc ar fi însemnat neînfrângerea noastră". Această victorie sub stindardul dacic, cu montajul capului de lup și a

cozii de dragon (și care a generat la rândul său o impresionantă creație a lui Vasile Gorduz), ar fi lipsit spațiul românesc tradițional, modern și actual, de apartenența sa la latinitate, la acest prim universalism deja european, în sensul construcției angajate și proiectate ca imperiu deschis absorbției culturale, metisajelor de idei și stiluri, sub forța expansivă a aculturației romane. Reprezentarea lupoaicei reia aluziv forma stindardului dacic, ca o voalată indicare la un universalism arhaic din care s-au individualizat cele două civilizații în conflict. Reacțiile vehemente față de acest pachet de semnificații indică o dublă repulsie față de conceptul de latinitate și, cu aceeași intensitate, de universalism. Două concepte și două realități care legitimează ca națiune o populație mereu jenată de a se legitima cu firesc și relaxare politică și dispusă să se furișeze în contemporaneitate cu complexul marginalității și cu deliciul ușilor dosnice, sau cu siguranța precară a imitațiilor cuminti după tendințele zilei.

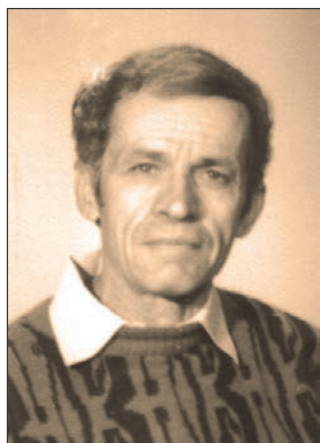
Câteva inventive comentarii și montaje imagistice din facebook

indică direct nervozitatea iscată de ofranda latinității, una dintre situații fiind cea a excluderii animalului simbolic din grupul statuar cu explicația "hingherii au luat maidanezul". Poate că un complex al legitimității genetice se află obscur, în această reacție mohorât hazlie.

Din medii mai culturale se invocă la originea repulsiei față de opera de artă tema depășită a protocronismului, ceea ce demonstrează că autorii acestei lecturi nu înțeleg nici sensul montajului simbolic care vorbește despre universalismul latin, nici consistența arheologică și istorică a acestei teme, și nu au fost atenți nici la titlul lucrării, pe care l-au ignorat.

O altă temă exploataată este legată de anvergura virilă a Împăratului, ceea ce implică probabil și ofensa unui model autoritar pentru o populație a cărei creativitate în practica înjurăturii a fost blocată de stereotipul invocării automate a morfologiei sexuale personale, descalificate prin comparație. Pârghiile revoltei canalizate spre imaginea de artă ca defulare națională sunt multiple și comice deseori.

Neînțelegerea referințelor implicate de limbajul sculptorului, explicit ca realism simbolic, sublimat prin referința la arhaicitatea etruscă indicată de regimul volumelor, sau condiția de coloană a personajului, ca

Nichita Stănescu

Acrostih de
EMIL PERȘA

Noaptea plutește pe o aripă frântă,
Iarba-i arsă de lumina de pe munte,
Corul cântă refrenul, Brazilii ascultă în
Haina stelelor un foc nou de cuvinte
Inima lui încă bate în universul pustiu,
Toamnele plecate se întorc să-l vadă râzând,
Aurul topit în cerneala albastră curge pe râu.

Semințele grâului au încolțit. e Primăvară,
Tare-i dor poetului de liliacul înflorit,
Amintirea tinereții sale o cântă la chitară,
Nimeni nu-i aduce căldură din zenit
El există în aerul fulgilor de nea, cu
Soarele românesc se duce la întâlnire în
Cămașă; în ochii vieții lui arde o stea

Uriașul drum i-a pregătit somn de nemurire.

Lacul pădurii Verzi îl recheamă pe Poet să
Asculte Privighetoarea în Oră de concert.
Porumbeii se întorc din zborul anunțat
Lacrimile noastre-s în eternitatea lui
O rază spre Oglinda timpului a plecat
Iarna în orizontul cu zeițe și zei.
Ești iubire și un izvor de poezie
Singur te afli dincolo de moarte,
Te chemăm pe stradă din Zarea Vie.
Iarba serii tu călătorești de departe.

În Istoria literaturii românești te recitim în
Nopti albastre, Legenda ta în noi o privim.

Cald ne întâlnim în vis, în viață
Astăzi numele ți-e scris de o flacără
Senină, în parcul meu e Dimineață, în
Albumul literar a sosit Ora de Vară.
Marele Destin îl căutăm pe mare, iar
Enigma lui pe Pământul Strămoșesc,
Mii de lumini dansând în soare
Omul urcă sus cuvântul românesc,
Ridică umbrele, cerul s-a deschis
Iar pe Porțile de stejar sculptate întră
Alba pânză a unui dulce trecut,
Lumina topită-i pe filele din carte
Astralul drum de oameni cunoscut.

► și raportul dintre verticalitatea purtătorului de ofrandă și orizontala lupoaicei, care indică alt traseu interpretativ enervant ca invocare a altui nivel universalist încă operant, cel al simbolicii creștine, generează alte reacții.

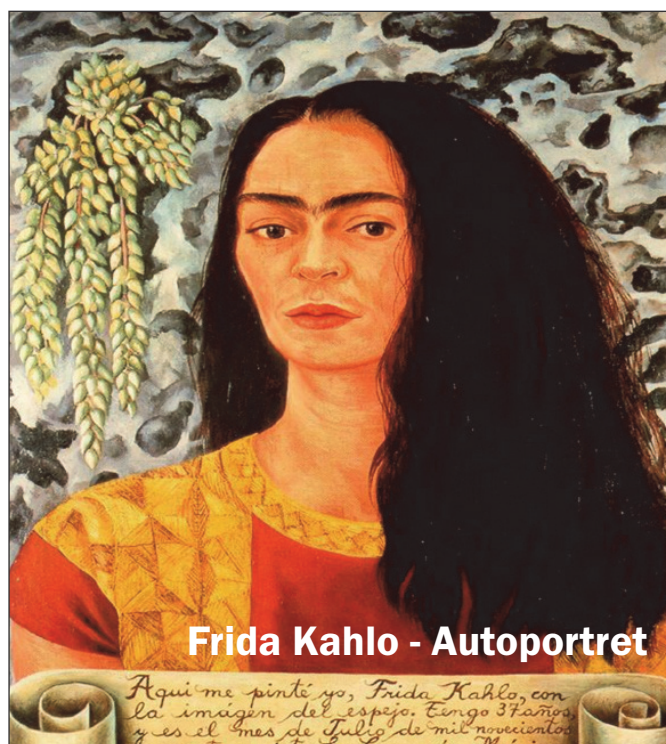
Desigur, orice imagine autoritară, datorată unui artist cu incontestabilă autoritate, oferă creației artistice înseși invitații la parodie, sau la referințe ce se înscriu în estetica postproducției, la fel de generoase în amploarea dialogului cultural, ca și gesturile radicale ale primei avangarde (imaginea Monei Lisa căreia Duchamp îi adaugă mustăți, sau măgărușul ex-

pus de Maurizio Catelan în replică la calul expus de Jannis Kounellis cu ani înainte, în aceeași galerie, ca protest ecologist). O replică polemică sau doar de o referințialitate de tip postproducție a tânărului (încă) sculptor foarte interesant ca discurs Balco, personajul albastru purtând un ogar ca ofrandă gratuită, înscrisa deja opera lui Gorduz în această actualitate a discursului generator de interpretări.

Dincolo de trivialitățile discursului străzii concrete sau virtuale, și de imaginea jalnică pe care eșantionul denigratorilor impertinenți (mai explicit, lipsiți de pertinentță) îl creează despre publicul urban româ-

nesc, salut o polemică creată în jurul unei opere de artă și nu a numărului de încălțări ale unei vedete, de scandalurile din familiile unor

figuri ce ocupă prim-planul televiziunilor de succes și a tot felul de nimicuri care însuflețesc viața cotidiană a automarginalității noastre.

Frida Kahlo - Autoportret

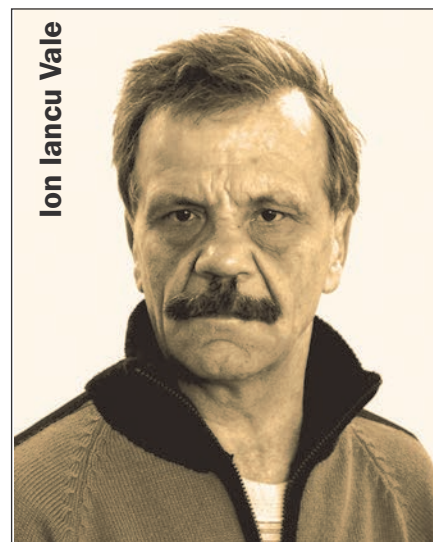
Mari poeți ai iubirii

Serghei Esenin

François Villon

Ion Iancu Vale

Nicolae Iștoc

Peste „veșnicia” timpului omenesc, prin potecile vremurilor, peste toate cele pieritoare și-au dat mâna – fără să știe- trei poeți din trei nații: François Villon (Franța); Serghei Esenin (Rusia) și Ion Iancu Vale (România).

Undeva, în subteran, în nevăzut, cei trei au un filon comun, un „nu știu ce”, care-i apropie și-i face aproape frați.

Toți trei au un anumit spirit de frondă:

F. Villon: „la cei treizeci de ani, ce-i drept,/ deși-am băut întreg amarul,/ nu-s nici prea tont, nici înțelept-/ în ciuda relelor cu carul”...

S. Esenin: „Mi s-a urât la vatra mea,/ Tânjind prin hrișcă și seacă./ Natalul prag îl voi lăsa/ Și-am să pornesc tâlhar prin țară”.

Ion Iancu Vale: „zice lumea că m-am sălbăticit/ că las deseori furtuna/ să-mi intre nestingherită pe poartă/ dar ce ați vrea/ în loc să deschid poarta s-o sar// sau sa fac de paza inarmat c-un par?” Toți trei au orgoliul poezilor conștienți de harul cu care au fost înzestrați:

F. Villon: „Aici sub prag, zace-adormit,/ Ucis de-a dorului săgeată,/ Un mic student pricăjit,/ F. Villon numit odată”.

S. Esenin: „Mugurii se desfoaie/ Mai umflați și mai grei.../ Pomeni-te-oi pe ploaie/ Eu, Esenin Serghei.”

Ion Iancu Vale: „Mi-e versul spadă de Târgoviște/ Priviți, nu o ascund în teacă/ Mânerul ei cu gardă de pirop/ prin mână suflul îmi leagă”.

Toți trei își iubesc nația din care fac parte și nu se sfiesc s-o spună și s-o apere (ar fi de luat aminte aici, tinerii poeți, care și-au făcut un fel de „crez poetic” din a-și ponegi țara și nația):

F. Villon: „Să fie Eolus fugărit/ în codrii lui Glaucus cel cumplit,/ să n-aibă raza păcii sau speranței/ și-n veac lipsit de har și necinsti- / cel care-ar vrea nenorocirea Franței!”

S. Esenin: Cununi doar ție îți ofer/ Și drumul tău prin flori alunecă./ O, Rusie, blajin ungher,/ Ești crezul meu, iubirea unică.”

Ion Iancu Vale: „La cârma vremii, azi, sunt tot mai mulți bolnavi,/ scăpați din balamuc, se dau drept oameni bravi./ Ajunși în fruntea țării o mulg ca pe o vacă/ Și îi mai dau și-n cap când geme, ca să tacă.”

Pe toți îi macină o „foame de altceva”, o neliniște ciudată:

F. Villon: „Prin moartea mea de-aș face bine/ întregii obști n-aș

pregeta/ ca eu să mă trimit pe mine/ la moarte, chiar pe legea mea!”

S. Esenin: „Foame de altceva sapă/ Sufletul meu de pripas./ Eh, și-au să-mi pună pe groapă/ Munți de colivă și cvas.”

Ion Iancu Vale: „de o bucată de timp/ nu mai are loc în propria-i casă/ îl sufocă senzația lipsei de spațiu/(...)/ și dorește să se prefacă în melc/ ca încet-încet dar sigur/ să-și care casa dincolo/ de zona de influență a morții.”

Îi apasă mereu ceva și-un îndemn straniu îi mână la drum, îi „apucă mereu dorul de ducă „, să aibă de unde reveni:

F. Villon: „Și fiindcă plec neapărat/ și de întoarcere n-am spor,/ cum nu sunt om fără păcat,/ nici de oțel sau cositor,/ cum a trăi nu-i ușor/ și chiar ca mort umbli-n bejenii,/ mă duc prin lume călător,/ dar las în urmă-aceste Danii.”

S. Esenin: „Și-acasă iar am să revin/ Și flăcări noi vor linge zgura,/ Și-ntr-un crepuscul de venin/ Am să mă spânzur cu centura,”

Ion Iancu Vale: „în desele plecări de acasă/ când îi scâncea a drum călcăiul/ își pune în traista sa de pelerin / trei tăceri/ o tăcere pentru bunătate/

FALS HIDROLOGIC

Am intrat puțin
în viața ploii mele
și nu mi-a plăcut ce-am găsit.
Prea multe picături dezordonate
cu forme derutante
și culori fără nume.
Ele n-au învățat în câteva
milioane de ani
că nu se plouă
de la stînga la dreapta
și nici de la Pămînt la Cer
decît dacă ai făcut
o școală specială
s-au te-ai jurat în prealabil
cu inima pe Biblie.

PE MUCHIE DE CUȚIT

Stau ca un ou
pe o muchie de cuțit.
Nu este o echilibristică
prea sofisticată.
Cad la marginea
unui drum obscur
unde o umbră
cu ceas Pierre Cardin
îmi spune că
ar ucide pentru mine.
Apoi mă ridic, pentru că noi,
amanți fără adevăr,
ne-mpleticim prin timp
și rezistăm.

PRIBEAGĂ PRINTRE RIDURI

se duce mama
cu fiecare picătură

Din volumul în curs de apariție „Viața între paranteze drepte” de Petruța Șerban

mai jos
se duce iubirea
cu fiecare neputință
în alt loc
se duce chipul
cu fiecare lacrimă
mai în adînc
o durere îngroapă altă durere
iar eu pribegesc printre riduri
cu un zîmbet fals

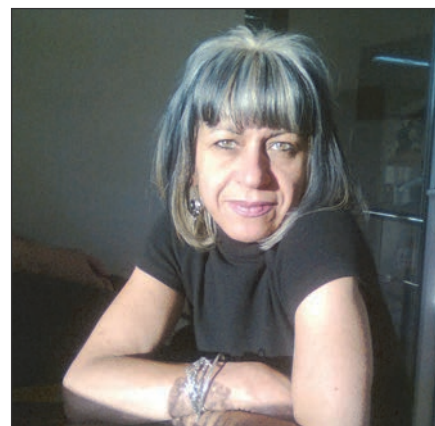
ALTFEL DE MONOLOG

Două pe față, două pe dos...
Ai gust de zaț
fiert de mai multe ori.
Nu pot să te iubesc azi
dacă lumina de ieri
a rămas în ieri, fără să știe
drumul către mîine.

Două pe față, două pe dos...
O noapte singură
îmbrățișează
altă noapte singură.
Am vise stinghere în care stau
cu hîrtia aprinsă în buzunar
în timp ce mor
de moarte ne-bună.

URMA DE TRUP

da iubitule azi nu sînt
spirituală deloc
îmi alunecă spre cer

toate cuvintele
iar aici pe pămînt
aburesc spre tine
ca pînea abia scoasă
din cuptor
da știu urma de trup
care mi-a crescut
e rară ca lumina
din noaptea de înviere
pune-mă în două urne
și vinde-mă la preț de una

UNICUL DOR

octombrie n-a vrut
să-și rodească bruma
în anul ăla
soarele ți-a uscat din spaime
și te-a lăsat
să mă aduci ușor
acum atîrn măștile la ușa
și tremur
ca doliul tău în vînt
mamă
nu mai plîng
doar tu mi-ai spus
că moartea are
întotdeauna două fețe.

► una pentru iubire/ și o alta
pentru luptă”...

Toți trei de-o franchețe
debordantă, de-o sinceritate
crudă ce-i face să se autoflageleze
mereu, numai că în loc de sânge,
de sub loviturile biciului țâșnesc
flori de versuri măiestre:

F. Villon: „Ce vrei să fac? Așa-i
ursită/și nu mă pot de ea des-
face/Deci lasă-mă să plec în
pace/Și află că, în sărăcie/(cum
zice-se) virtutea tace/și calea cin-

stei nu se știe.”

S. Esenin: „tu bate, vîntule,
fără teamă,/Scuipă-ți ghemotoa-
cele de flori pe tăpșan./Mi se
spune poet?/ Nu ține seamă:/ Eu
și în cântece-s huligan.”

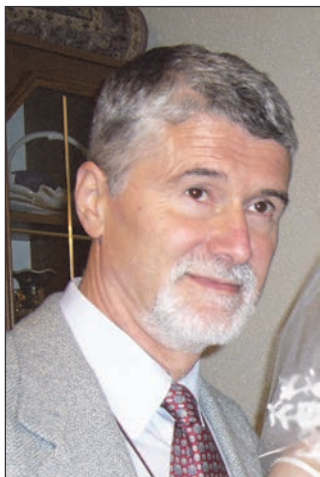
Ion Iancu Vale: „De-o vreme-n
crâșmă mă tot știu/ Ș-aici sunt ca
la mine acasă/Iar haina mea cea
mai frumoasă/O vînd pe-o sticlă
de rachiu.”

Cât despre Darlingtonia (Fe-
meia), celor trei, o aleg pe cea a lui

Ion Iancu Vale: mi se pare mai
gravă și mai misterioasă: „Am
vrut să mă dezbrac/de tine, iu-
bito,/ de parcă nu aș fi știut/ce în-
fiorător este uneori/să te știi gol.”

Citiți-i pe F. Villon, S. Esenin și
Ion Iancu Vale în paralel și o să le
descoperiți noi valențe asemănă-
toare.

**Oglinda literară,
Noiembrie 2006**

**Radu Petrescu
Muscel**

Spre deosebire de genealogiile familiilor boierești, cele țărănești, deși prezintă un interes sociologic major, sunt extrem de rare.

Din documente prăfuite existente prin arhivele județene și din arhive personale, cu acte scrise în alfabetul de tranziție în care caracterele chirilice erau amestecate cu cele latine, regăsim azi tulburătoare informații despre Neamul Coteneștilor musceleni și ramura lor stabilită în județul Dâmbovița. Doar istoricii avizați sunt la curent cu faptul că Neamul Coteneștilor se trage direct din faimosul iuzbașa Neagoe ot (din) Cetățenii plaiului Dâmbovița din Muscel, important dregător în ținuturile de la hotarele Valahiei în timpul voievodului Constantin Brâncoveanu.

Urmașii direcți ai acestuia, boiernași de țară și clerici de seamă, ne-au lăsat nouă, celor de azi, trei biserici în două județe, Dâmbovița (1, la Izvoarele) și Muscel (2, la Cotenești și la Stoenști).

Coteneștii dâmbovițeni, vrednici slujitori ai altarului, școlii și culturii

135 de ani de la sfințirea bisericii din Izvoarele-Dâmbovița

Căsătorit cu o voineșteancă, preotul Ioan Cotenescu (1847-1917), din stirpea iuzbașei Neagoe, a fost hirotonit pe seama parohiei compusă din satele dâmbovițene Manga și Izvoarele. Și-a îndeplinit pe deplin misiunea, reușind să ctorească în timpul vieții sale biserica monument istoric din Izvoarele, localitate ce ducea mare lipsă de un astfel de așezământ. Biserica a fost târnosită în mai 1877, adică în luna și în anul proclamării independenței de stat a României, iar azi sărbătorim cu toții 135 de ani de la acel moment crucial al demnității noastre naționale.

Gheorghe I. Cotenescu s-a născut în luna iulie 1886 în com. Izvoarele, iar vrednicia tatălui

său i-a marcat destinul, devenind la rândul său preot. Dar nu s-a oprit cu studiul la nivelul seminarului superior absolvit de părintele său, ci s-a luptat și a reușit să termine simultan două facultăți la București. Icoanele sfinte vieții sale au fost două personalități majore în cultura țării: Spiru Haret și Nicolae Iorga. Le-a respectat îndemnul până la sfârșitul vieții sale: într-o țară în care majoritatea populației trăia în mediul rural, preoții și învățătorii trebuiau să-și îndeplinească apostolatul acolo, trudind neosit spre ridicarea nivelului cultural, spiritual și material al țărânului român. Oare mai putem noi înțelege azi cum de-a fost posibil ca un preot absolvent a două facultăți să se îngroape pe viață la țară?

Și totuși, a făcut-o, reușind să desfășoare în paralel o sumedenie de activități, cu prețul unor eforturi supraomenești, demne de lauda și prețuirea noastră.

O treime din viață și-a petrecut-o în județul Dâmbovița. A terminat primele patru clase primare în comuna natală, iar alte două la Școala de băieți nr. 2 din Târgoviște (printre profesori, I. Condurățeanu).

A absolvit Seminarul inferior "Neagoe Basarab" de la Curtea de Argeș și Seminarul Central din București (1898-1906). Aici se remarcă în special la studiul ambelor muzici, avându-l ca mentor pe ilustrul profesor Ion Popescu-Pasărea.

Este absolvent al Facultății de Teologie din cadrul Universității București (1911) și al Conservatorului din București (1912).

În perioada studenției sale tumultuoase a fost primul secretar personal al profesorului universitar Nicolae Iorga (1907-1912), cu implicare directă în organizarea primelor ediții ale cursurilor de vară de la Vălenii de Munte (1908-1912), a primelor biblioteci populare și a festivalurilor organizate de centrala Ligii Culturale în scopul colectării fondurilor necesare ridicării Palatului Ligii de pe Splaiul Dâmboviței. De asemenea, a fost funcționar al centralei Ligii Culturale și membru al secției Ligii din București, participând la numeroase șezători culturale-artistice organi-

► zate în Vechiul Regat și în diasporă, în compania unor mari artiști români (Aristizza Romanescu, Petre Liciu, Olimpia și Zaharia Bârsan, Lucreția și Iancu Brezeanu, Lucia Calomeri-Armășescu, Elena Bonciu-Locusteanu, ș.a.).

Este cofondator al Partidului Naționalist-Democratic condus de N. Iorga și A. C. Cuza, participând la primul congres al acestuia (aprilie 1910).

100 de ani de la stabilirea preotului-profesor Gheorghe I. Cotenescu în județul Muscel

Se împlinesc anul acesta 100 de ani de la stabilirea în județul Muscel a viitorului preot-profesor econom stavrofor Gheorghe I. Cotenescu (1912-1965). Niciodată însă nu și-a uitat rădăcinile, ajutându-și în permanență rudele și prietenii, fără să neglijeze nici îngrijirea proprietăților care îi reveneau în urma partajului voluntar convenit, după moartea ambilor părinți, între numeroșii urmași ai acestora. Respectivul proprietăți îi vor fi confiscate în perioada 1946-1949 și numai o mică parte din ele vor mai fi recunoscute ca fiind reale de autoritățile locale și județene și recuperate ca atare după 1990.

Hirotonit în 1912 pe seama parohiei Conțești-Muscel de către P.S. Evghenie Humulescu, arhiereul-vicar al Eparhiei Argeșului, va fi transferat în aprilie 1913

în parohia nou înființată în com. Stoenesti din același județ, localitate în care s-a născut soția sa Elisabeta, născută Răuțoiu. Nași de căsătorie le-au fost Victor și Lucreția Baranga, importante personalități dâmbovițene, care ulterior le vor boteza și primii doi copii (Victor și Lucreția, mama mea). Alte personalități de

La mormântul preotului Ioan Cotenescu

seamă, prietene cu ramura Cotenescu din Izvoarele, au fost familiile Dimitropol, Dalles, Irimescu-Cândești, Gonzalv Ionescu și preotul Ștefan Cercel.

Preotul Gheorghe I. Cotenescu va servi cu credință altarul, școala și cultura în județul Muscel timp de 53 de ani (1912-1965), iar prin activitatea sa rodnică și neprecuțită a devenit în județ și în comuna sa un adevărat model de credință, fiind considerat pe drept cuvânt figura cea mai proeminentă a parohiei Stoenesti. Aici va fi, pe rând, dirijorul corului parohial, învățător la școala primară și apoi la școala de gospodărie rurală, fondator și președinte în timp al tuturor obștilor moșnenești și al

cooperativei forestiere "Mihai Bravul", judecător al comunității rurale și vicepreședinte de cămin cultural.

Pentru a înțelege mai bine caracterul multilateral al acestei personalități luminoase din perioada interbelică, să străbatem traseul succint al vieții sale.

Ca preot militar, a luat parte la întreaga

Crucea martirului Traian Marinescu-Geagu

campanie de reîntregire a neamului (1916-1919), în spitale de evacuare și în unități combatante (de la Nistru până la Tisa), fiind avansat căpitan și decorat ("Coroana României" ș.a.).

A fost profesor secundar la seminariile teologice din Câmpulung-Muscel și Curtea de Argeș, respectiv la seminarul monahal Cernica-Ilfov (1922-1940).

Este cofondator și președinte al P.N.D. – secția Muscel (1922-1923), iar în 1925 a fost ales membru al primei Camere Agricole din județul Muscel conduse de prof. Alexandru Mușatescu, tatăl dramaturgului Tudor Mușatescu.

Membru al secției Ligii Culturale din Muscel (din 1913), deputatul

iorghist ales pe lista guvernamentală a Uniunii Naționale (1931-1932), reprezintă județul în Parlament alături de Constantin (Dinu) I. C. Brătianu (P.N.L.) și Ion Mihalache (P.N.Ț). Fostul parlamentar devine membru în conducerea centrală a aprtidului (1931-1946), făcând parte din echipa angajată în tratativele de fuzionare cu P.N.L. – aripa Tătă-răscu din februarie 1946.

S-a remarcat ca animator al vieții culturale din Câmpulung și din județul Muscel (ca dirijor al corului parohial și al Seminarului Orfanilor de Război „Patriarhul Miron”, dar și prin concerte susținute alături de actorul Nicky Atanasiu și de tenorul Nae Leonard, retras la Câmpulung).

Este ctitorul principal (1929-1939), cu mari jertfe, al celei mai frumoase biserici rurale de pe cursul superior al Dâmboviței, copertă de carte. La realizarea așezământului religios a contribuit un colectiv valoros, compus din arh. Dumitru Ionescu-Berechet, sculptorul în lemn Dumitru Iliescu-Călinești și pictorii Octav Angheluță, Vasile Blendea, Gheorghe Vânătoru și Ion Fleșariu.

Meritele sale deosebite l-au îndreptățit să fie ales președinte al Asociației Preoților Musceleni (cu 2 mandate) și membru în consiliul de administrație al Casei de Economie, Ajutor și Credit a Asociației Generale a Clerului Ortodox Român din România (1930-1933), primind dreptul de a purta pe viață crucea patriarhală de aur și brâul roșu.

Va urma

**Gheorghe Valerică
Cimpoca**

Dragostea lui Dumnezeu este infinită și se îndreaptă în aceeași măsură spre fiecare om. Când spun „te iubesc” se întâmplă că o părtică din iubirea lui Dumnezeu curge dinspre mine către tine. Misterul, minunea este că atunci când îl iubim pe Dumnezeu crește enorm cantitatea de dragoste care curge din noi către ceilalți. Există legile imuabile ale iubirii care nu țin de rațional și nici nu respectă matematica pură a unei egalități. Ele respectă numai principiile universale ale luminii nevăzute care pot fi determinate numai printr-o examinare amănunțită a comportamentului uman. Prima lege ne spune că cu cât dăruim mai multă iubire, cu atât ne rămâne mai multă. Aritmetica nu are rațiune aici. Intervine harul lui Dumnezeu care coboară la noi. A doua lege ne spune că iubirea acumulată se micșorează pe când cea dăruită crește. Împărțite cu alții, supărările se înjumătățesc, în timp ce bucuriile se dublează. A treia lege ne spune că dacă dăruim toată iubirea, vom rămâne cu mai multă decât cel care și-a mai păstrat pentru el. Când dă-

Rațiune, Iubire și Credință (6)

Este o imensă bucurie în a-i face fericiți pe ceilalți, în ciuda propriei existențe.

ruim iubire fără a cere în schimb, primim automat și inevitabil iubire din abundență. Este important să dăruim iubire, nu să primim, ne spune a patra lege.

Am petrecut ani mulți fără să-mi dau seama ce vreau de la viața petrecută temporar pe acest pământ. Acum, după mulți ani m-a străpuns un gând ce mi-a luminat calea în căutarea unui adevărat sens al vieții. Pentru prima dată am înțeles Adevărul, așa cum l-au așezat poeții și l-au declarat cu înțelepciune cei mai mulți gânditori. Adevărul este că Iubirea este ultimul și cel mai înalt țel la care omul poate să aspire. Am înțeles sensul celei mai mari taine pe care poezia, gândirea și credința umană trebuie să ne-o împărtășească. Am înțeles că omului căruia nu ia mai rămas nimic în lumea aceasta poate totuși să cunoască fericirea, chiar și numai pentru o clipă, contemplând persoana iubită. Prin contemplarea plină de iubire a persoanei iubite pe care o purtăm cu noi putem să ajungem la împlinire.

Omul este înzestrat cu rațiune ca să judece, să se cântărească, să se cunoască cât mai bine pe sine însuși. A înțelege înseamnă a crede. A crede în iubire este ca și cum ai crede în Adevăr. E greu de crezut că Adevărul există pentru că nu este manifes-

tat. Cum să-l cunoști dacă nu-l vezi, dacă nu-l auzi, dacă nu-l pipăi sau nu-l miroși? Deși sufletul îți vorbește despre existența lui, nu-l poți afla decât prin cunoaștere și experimentare. Cuvintele mele nu te fac pe tine cititorule să ajungi la adevăr. Doar propria-ți minte, călăuzită cu voință te va conduce la cunoașterea acestuia. Drumul către iubirea divină, pe care o putem simți în sufletul nostru, poate fi presărat cu pierderi, cu neîmpliniri sau cu dorințe sfărâmate. A accepta că-n toate acestea-i un sens, poate o etapă de pregătire a sufletului nostru pentru mai multă iubire, pe care n-o simțim când suntem atașați de dorințele omenști. Se spune că Dumnezeu i-a rezervat mult aceluia ce poate să piardă mult. I se dă mult aceluia ce-și păstrează sufletul curat chiar dacă viața îl face să plângă și să piardă totul.

Credința este mijlocul de transfer al puterii divine în viața cotidiană individuală în momentele în care nu ai lumina cunoașterii viții și ești în întunericul neștiinței și al sclaviei morții. Credința intervine în general acolo unde rațiunea singură nu poate fi, nu poate da un fundament. Acesta este cazul prin excelență, față de care credința nu vine să suplimenteze o incapacitate a gândirii noastre, ci o di-

mensiune a ființei noastre. Credința nu este integral fundamentată de rațiune, dar nu este nici antirațională, pentru că în credința creștină intră o bună parte de argumentație. Problema conformității credinței cu rațiunea a fost dintotdeauna extrem de disputată, avându-i în prim plan pe autori celebri, cum ar fi Platon, Aristotel, Sfântul Augustin, Boethius, Ioan Damaschin, Sf. Anselm și alții. Leibniz vede în problema conformității rațiunii cu credința o provo-care perpetuă, care a fost în permanență în centrul atenției datorită importanței asumării unui răspuns în favoarea, sau în defavoarea acestei relații. Dumnezeu vrea să mântuiască toți oamenii, susține Leibniz, iar, ceea ce putem noi vedea nu-i decât un fragment foarte mic, insuficient de mare pentru a recunoaște frumusețea și ordinea întregului. Astfel, însăși natura lucrurilor cere ca această ordine a cetății divine, pe care noi n-o vedem încă aici, jos, să fie obiectul credinței, speranței și încrederii noastre în Dumnezeu.

Din seva simțurilor noastre, busola gândurilor indică drumul spre cuibul tăcut al inimii încătușate, iar aripi de gânduri zdrobesc o lacrimă din mine numită Speranță. Amar-nice chinuri mă caută, dar mă ascund în cufărul inimii tale, sorbind în taină lumina ce a plămădit vlăstarul, udat de roua de mister al sfântului altar numit Iubire. Rațiunea și credința sunt ca niște flăcări care se înfășoară în jurul iubirii și luminează calea acesteia. **Va urma**

Ion Iancu Vale

Stau deseori și mă uit îndelung, pierdut, la fotografia alb-negru a marelui și ne-mpăcatului intelectual. Privesc fizionomia puternic accentuată[, de țaran și nobil român și mă întreb de fiecare dată, tot mai nedumerit și mai uimit: „de unde oare atâta tristețe, de ce atâta durere la un astfel de om, hărăzit de Creator, cultivat și instruit, la acest fiu de protopop și nepot de baron?”

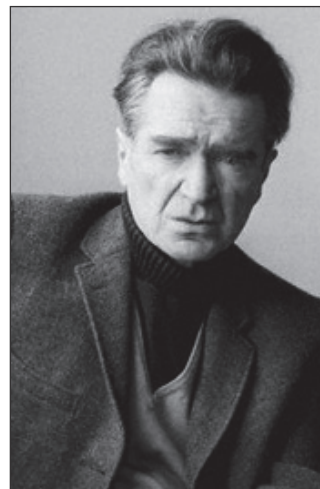
Si ca într-o strălumi-

Privind la fotografia lui Emil Cioran

nare, îmi dau seama, de fiecare dată de ce marele bărbat mă privește cu atâta durere și compasiune. Din fotografia sa, Cioran îmi vorbește, mi se destăinuie și parca mă întreabă: „cum Doamne să nu te inunde durerea ca o apă măloasă și grea, cum să nu te copleșească tristețea, precum o vipie arzătoare, când, contrar a ceea ce credeai inițial, constăți, deodată, cu stu-

poare, că faci parte dintr-un popor care, în loc să lupte și să se sacrifice pentru a trăi mai bine și mai frumos, preferă să viețuiască oricum, târându-se, umilindu-se, autodevorându-se și să piară de foame și în mizerie morală, în disprețul unanim și profund al celorlalte nații.”

Așa îmi zice din poza sa alb-negru Emil Cioran

și înțelegându-l, aceeași durere și aceeași tristețe mă cotopește iremediabil, brăzdându-mi și mie fața și încleștându-mi și mie inima și sufletul.

Povestea celestului zbor a lui Ion Lasămăverde și a nepotului său Iarel (4)

Ion Iancu Vale

În cea de a șaptea zi de chef, situația se prezenta astfel: Ion Lasămăverde dormea cu capul pe masă, ceilalți se aflau întinși care pe unde îi apucase somnul, pe mese, pe sub mese, pe caldarâmul din curte și chiar în drum, în fața porții. Băutura, nesomnul și căldura verii îi dăduse gata pe toți. Se găseau aruncate peste tot sticle goale, pahare și vase pentru făcut mâncare. În butoiul de țuică gol, scos în mijlocul curții, dormea Bleguș, care sforăia să-i spargă doagele.

Dintre toți doar Iarel era treaz și limpede la cap. La vârsta lui băutura nu era permisă. Era și el însă destul de obosit, fiind tot timpul la ordinul lui unchiului sau.

Ion Lasămăverde se

trezi din somn. Ridicând capul de pe mâini, trase un chiot ciobănesc și îi sculă și pe ceilalți, zgâlțâindu-i sau dându-le șuturi. Toți erau mahmuri și vroiau băutură. Pentru început, se apucară să scurgă sticlele în care se mai găseau câțiva stropi uitați de băutură, pentru a se drege. Iarel privea la unchiul lui. Acesta privea și el fix undeva. Urmărindu-i privirea, Iarel văzu un fluture roșu zbucărând deasupra lor în cercuri din ce în ce mai mici. Ion încercă să-l prindă cu mâna, dar rată și, sculându-se porni în fugă după fluture, izbindu-se și sărind peste obiectele împrăștiate prin curte. Fluturile se apropia și se depărta, iar Ion sărea peste scaune, sticle sau peste trupurile celor care mai lăncezeau beți în pra-

ful curții. În cele din urmă, făcând o vultură largă, fluturile sângieru intră pe ușa deschisă a camerei, din care cu șapte zile în urmă Ion fusese scos în coșciug pentru a fi dus la groapă. Intră și Ion după fluture în casă. Cei de afară îl așteptară un timp bun, sperând ca acesta să le mai aducă băutură, „setea” lor făcându-se din ce în ce mai simțită. Acesta însă nu mai apărea. Brică intră după el în camera de jos. Îl găsi pe Ion întins pe masă, cu mâinile strânse pe piept și cu ochii larg deschiși. Între buzele strânse se întrezărea o aripă purpurie de fluture. Toți îl priveau zâmbind sceptici. Erau convinși că e vorba de o nouă farsă, că se va scula și-ș va continua cheful. Așa că începură să-l scuture, să-l

gâdile, să-i dea bobâr-nace... dar degeaba. Ion era de data asta mort, ca morții. Cineva îi închise pleoapele și îi aprinse o lumânare.

Îl păzira un timp, așteptând din nou o minune. Dar Ion nu se mai sculă. Începură unul câte unul să plece. Nu mai rămase lângă el decât Iarel. După câteva zile venira și părinții lui Ion. Intrară în curte, dar nu era nici o mișcare. Controlară casa, cameră cu cameră, dar pe nicăieri nici țipenie de om. Ion, Iarel și căruța lor cu boi dispăruseră. Parcă intraseră în pământ. Sau poate zburaseră definitiv în cer. Nimeni nu a mai aflat vreodată ce s-a întâmplat, cu adevărat.

Victor Sterom

Baki Ymeri, Poeme pufioase, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2011

În colecția Opera Omnia - Poezie contemporană - coordonator serie: Valeriu Stancu, a apărut acest volum semnat de poetul și traducătorul Baki Ymeri, care este, fără îndoială, un bun degustător de versuri datat la „dulcea otrăvire” (îmbolnăvire) cu și prin poezie. Temele care îl preocupă sunt - dramele -unei conștiințe ce nu mai poate stăpâni evenimentele decât prin vers. Structura poeziilor de aici rezidă în intensificarea unor elemente grave prin relevarea esenței, dobândind în final, înțelesul unei perspective integrale, făcând dintr-o astfel de comunicare a mesajului liric, cheia de boltă a poeziei sale. Dorința intimă a poetului Băltii. Ymeri este de a-i fi descoperită ideea de așteptare, introspecție și de chemare. Sensibilitatea, cât și concepția despre lume au conotații dialectice.

„Dorul tău îl aud/Pe perna mea respirând,
/De mână cu mine scri-

BREVIARE

de Victor Sterom

ind, / Scrisă în zori ră-sărind:/Te gust și rămân nesătul/Și dorul numește-l nebun,/Fiindcă noi doi am aflat/Cum se întâlnește un rai/Gu alt rai/ Fără să fie în lume păcat” (Dor)

Laurențiu Orășanu, A treia bancă, Ed. Semite, București, 2012

Laurențiu Orășanu își definește propria structură comportamentală a spiritului său creator, optând pentru un roman psihologic și de ce nu, biografic, narând dezinvolt întâmplări și momente diferite, desprinse din viața reală și redată cu lux de amănunte, uneori descriptiv, pierzându-se în „hățișul” siajelor trăite, dar forța epică nu se diluează, ba dimpotrivă, își caută „abia” precum o apă de munte curgând către marea cea mare - pe care o pot numi „a treia bancă” presupunând întregul romanului.

Atmosfera și problematica sunt cât se poate de veridice, iar personajele se mișcă sub incidența unui dramatism al voinței dintre cunoaștere și destin. Vreau să adaug faptul că este fascinant cum din aceste unice trăsături de caracter, epice, prozatorul Laurențiu Orășanu clădește o carte deosebită, purtând peste imaginile ei obiectiv-subiective, nimbul unor atitudini capabile să ri-

dice în cerul sufletului cele mai impresionante detalii conjuncturale.

Mihai Pascaru, Piramida, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010

În volumul acesta, satul și copilăria lui Andrei Dumitriu sunt pătrunse în sensurile majore ale destinului până la confruntarea cu el însuși, devenind depotrivă „scriptor” și „descriptor” al momentului, care se dorește să îmbrace haina permanentului. Structural confesiv, autorul trece cu dezinvoltură de la registrul melancolic la cel nostalgic unde reprezentarea simbolică, polise-mantică Z reductibilă la esența fluxului epic, la tensiunea identificării în și prin narațiune. Demn de atenție la prozatorul Mihai Pascaru este orientarea generală a povestirii cum și tonul folosit. Naratorul nu oprește aproape nimic pentru sine, așează pe tava sugestiilor, biografii, ecoul întâmplărilor, momentele esențiale ori chiar realitatea cu atmosfera ei trăită, și asumată. În fine, ceea ce vede și aude, ceea ce trăiește ori a trăit, visează sau a visat, toate, absolut toate, așezate în slujba sublinierii expresiei epice, obținând imaginea copleșitoare, credibilă a semnificativului EU și ceilalți, văzuți ca personaje implicate în

desfășurarea schițelor ce cuprind adevărul „Piramidei”.

Puiu V. Moiceanu, Mărfarul cu vise, revista Climate literare, Târgoviște, 2011

Ușurința de a spune lucruri intime și morale, etice și estetice, merge din aproape-n aproape, din vers în vers, cu improvizatia, cu intuiția în-nobilată de dorința dobândirii unui stil propriu. Poezia creată de Puiu V. Moiceanu, în vers alb, meditativ, capătă valoare semantică prin însăși sintagma „mărfarul cu vise” investită cu puteri demiurgice.

Demersul stilistic și prozodic e marcat de idee cum și de sinceritate, reflexivitatea tensiunilor existențiale, stările elegiace, muzicalitatea subsidiară și atitudinile lirice rezidă sub imperiul expresiei poetice în relația cu transcendentul, așezând în ordine și coerență fluxul textual mereu în deplină conștiință și originalitate.

„Culmea fericirii, am divorțat de ea/Noaptea vor fi liniștite/nu mai aprind lumina/să o văd când vine/îmi ajunge o lumânare/întunericul nu zăbovește mult/noaptea nu are perdea/Vrășmaș m-aș fi pierdut/'singur nu mă pot trăda/Surâsul veghează conștiincios/să nu aplaud când tună/să cânt la pian/Pot picta, să scriu pe oglindă/numele ei” (Elegie)

Hazardul și nașterea angoasei

Artistul Constantin Popa s-a născut în comuna dâmbovițeană Runcu în 1979, schimbând în 2001 decorul inocenței cu cel al eforturilor pentru integrare în provincia spaniolă Alicante. Anii petrecuți în stadiul tranziției au însemnat o perioadă de puternică preocupare filosofică, de gestație artistică, dând naștere pe panză unei fuziuni între artă și filosofie. Studiază pentru un an pictura la Scoala Municipală de arte frumoase - Alcoy. În 2005 decide să studieze Istoria Universală la Universitatea Ovidius din Constanța, aprofundând domeniul de studii în cadrul Universității Autonome din Madrid, unde studiază masterul de Istorie Contemporană. Astfel mutarea în Madrid îl aduce în contact cu elita culturală românească, concentrată în

jurul Espacio Niram. Pe parcursul anilor, așa cum artistul a aratat în expoziții ca cele din sediul UNESCO Alcoy, galeria Nicole-Blanco, Institutul Cultural Român - Madrid, sau Ambasada României din Madrid, ideile prind conturul culorii într-un mod ce nu te poate lăsa fără întrebări. Din acest sincretism de talent, sentimente, framântare și vopsea, apare ultima serie a artistului, „Condiția umană”. Seria dă

formă sistemului filozofic pe care Constantin Popa l-a conceput ca răspuns la întrebările născute din confruntările cu existența. Fiecare tablou ilustrează un concept filosofic, provocând la gândire așa cum se va observa în continuare.

Metafizica este o serie de șase tablouri, făcând parte din „Condiția umană”. Este încercarea de a da un răspuns la problemele apărute în Hazardul și nașterea

angoasei, și anume lipsa sensului existenței, lipsa vreunui control transcendențial asupra vieții (providență) și a determinismului genetic, biologic, psihologic și social. Metafizica în viziunea lui Constantin Popa este necesară pentru a da un altfel de răspuns decât cele propuse de nihilism și religie, care au „dezbrăcat” omul de demnitate, reducându-l sau la accident sau la „cerșetorul” grației divine. Metafizica este limitată, și Constantin Popa nu încearcă să facă o introspecție în incognoscibil, în Absolut sau Dumnezeu, ci încearcă să înțeleagă cum aceste concepte (pe care chiar dacă nu le putem cunoaște, le putem intui) pot ajuta la eliberarea din lanțurile angoasei prin enunțarea unui scop al existenței. (George ROCA, Rexlibris Media Group, Sydney, 2012)

Constantin Popa

Hazardul și nașterea angoasei

Existența umană nu este liberă, ci determinată pe de o parte din punct de vedere genetic, biologic și psihologic, iar pe de altă parte social și cultural. Nu este liberă atâta timp cât nu am ales noi să ne naștem, într-o lume a hazardului, nefastului, absurdului, a suferinței, și pentru că existența depinde de resurse (aer, apă, hrană, etc). Aristotel afirma că omul este o ființă socială (zoon politikon). Însa, socializarea înseamnă reguli, constrângere,

crearea de sisteme politice care favorizează apariția corupției și in justiției sociale. Omul devine nevrotic pentru că societatea, în numele ei cultural impune renunțarea la impulsurile instinctuale. Socializarea a presupus interferența a două tendințe opuse, însă la fel de proprii naturii umane, creând un continuu conflict existențial. Pe de o parte aspirația personală spre fericire, catalogată drept egoistă, iar pe de alta necesitatea socializării, provenită din instinctul de socializare (pentru că singurătatea înseamnă nefericire), și deci acceptarea “binelui comun”. ►

► În această ipostază moralul reprezintă echilibrul necesar impus de instinctul de supraviețuire având rolul de armonizare a trei caracteristici inerente naturii umane: impulsurile instinctuale, socializarea și supraviețuirea.

Hazardul și nașterea angoasei II

Aspirațiile omului de eliberare din lanțurile biologice și sociale sunt inutile. Natura umană este controlată de necesități, dorințe, neîmplinirea lor atragând suferință, de inevitabilitatea morții, de sărăcie și corupție. Omul are libertatea să raționeze că nu este liber, însă și să caute un sens existenței.

Hazardul și nașterea angoasei III

Singurătatea provocată de conflictul dintre dorința egoistă de fericire și limitarea impusă de socializare, dintre omul animalic și omul social, înseamnă suferință. Pe plan social, supraviețuirea, în anumite cazuri, poate însemna

ruperea de familie, de suportul emoțional (a se vedea imigrația). Inocența, simplitatea, temperanța sunt oaze de fericire, însă greu de atins din cauza ritmului alert impus de supraviețuire.

Hazardul și nașterea angoasei IV

Nu există dreptate absolută. Justiția este selectivă, arbitrară. Atât justiția socială, care judecă omul în funcție de poziție și posesii, cât și justiția transcendentă (a se vedea boala, calamitățile naturale, moartea). Existența materială este produsul hazardului, absurdului, nicidecum al unei dreptăți cosmice.

Hazardul și nașterea angoasei V

Lupta pentru supraviețuire. Este înăscută în natura umană și exploatată de socializare. Societatea are obligația impusă de moral și instinctul de supraviețuire să intervină în procesul biologic al selecției naturale prin legi care să garanteze libertatea, fericirea, siguranța indi-

vidului, și chiar dacă acum o face, se află la un nivel foarte firav (a se vedea lumea a treia, razboaiele, state-frontiere-interese, globalizare, etc). Scopul suprem al societății trebuie să fie individul.

Hazardul și nașterea angoasei VI

Procesul de maturizare înseamnă pierderea purității, inocenței, a simplității, și acceptarea hazardului existenței umane, acceptarea regulilor absurde impuse natural și social de instinctul de supraviețuire, acceptarea vieții.

Hazardul și nașterea angoasei VII

Nașterea artistului. Arta nu trebuie să fie redarea fidelă a realității, ci redarea adevărului din spatele cortinei realității și căutarea sensului existenței. Arta și filosofia sunt filtre prin care putem percepe adevărul asupra condiției umane, și anume că omul este fragil în fața absurdului și nimic în fața morții, că este condamnat la suferință și nefericire, că este

inlanțuit într-un univers material limitat, însă, deasemenea că are posibilitatea să se elibereze de frică dând un sens existenței.

Hazardul și nașterea angoasei VIII

Angoasa. Frica este factorul dominant al condiției umane. Frica stă la baza societății, a ideologiilor, a religiilor. Fricii față de absurdul vieții, de hazard, nefast și moarte i se alătură și frica că suntem produsul accidentului, că suntem nimic (nihil) și că nu există transcendent. În asemenea circumstanțe, filosofia înseamnă eliberarea de sub dominația fricii. Metafizica este încercarea de a căuta sensul existenței, altul decât răspunsurile ideologiilor nihiliste și existențialiste (care consideră că omul este produsul accidentului) pe de o parte, și religioase (care consideră omul ca ființă slabă, păcătoasă, care are nevoie de implorarea grației divine) pe de altă parte, dându-i omului demnitatea știrbită de aceste ideologii.

Poezia mea de unde vine...

Nicolae Nicoară Horia

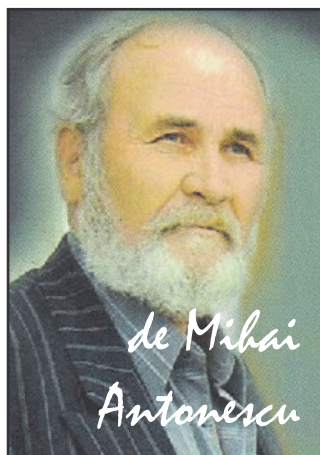
Poezia mea de unde vine
Zadarnic mă întrebi, nu pot răspunde,
Și dacă în acasa ei ți-e bine
Ce rost mai are să îți spun de unde?

Răspunsul pentru mai târziu se-amână,
E prea devreme-acum în cerul meu!

Ea vine precum vine la fântână
Tot mai frumos același curcubeu

Să bea din apa ei vindecătoare,
Dar setea și mai tare îl încinge,
Asemenea nu-i poezia oare,
Făptura lor cine o poate-atinge?

Cuvintele și ele sunt divine,
Lăstate pe pământ din Tată-n Fiu,
Poezia mea de unde vine?
Zadarnic mă întrebi, nu pot să știu...

Citim romanul doamnei Mihaela Arbid Stoica, „DINCOLO DE BARIERA TRISTETII”, apărut la Editura ANAMAROL în anul 2011, și ne place. Ce-i drept, ne ia ceva mai mult timp decât editorului căruia i-au fost suficiente numai două zile până să-l trimită la tipar. E un roman bun, locuit de personaje credibile, bine conturate în demersul evenimential. Până la un punct, story-ul se desfășoară pe două planuri distincte, punând în evidență două caractere umane puternice, marcate de întâmplări și neprevăzute, pe fondul războiului civil din Liban. Două femei aflate la răscrucea dintre lacrimă și speranță, dintre amintire și un viitor ce

Consemnări prietenești

O saga în posibilă devenire

Mihaela Arbid Stoica, „Dincolo de bariera tristeții”

va fi fiind cândva, la rândul-i inevitabil trecut. Anna, marcată profund de moartea soțului Tanius, rămasă cu un copil, Hanny, și care se vede brusc copleșită de greua moștenire a unui om de afaceri arhicunoscut în Orientul Mijlociu. Donna, (româncă din câte citim) trecută și ea cu ceva timp în urmă printr-o poveste asemănătoare, femeie de o stranie frumusețe și om de afaceri la rândul-i, miscându-se între o lume a bărbaților de succes, și una a credibilității manageriale, translând pe inevitabile și bine definite coordonate atitudinale. Sentimentul de tip feminin în cumpătul pragmatismului specific oriental.

Așa aș defini starea de fond a romanului pe care Mihaela Arbid Stoica ni-l propune spre lectură

și cât mai bună înțelegere. Autoarea are simțul detaliului și al descriției, fără însă a obosi, cu dese trimiteri într-un trecut pe care-l vrea cât mai în avantajul și buna poziționare a prezentului în mers. Aici, seamănă oarecum cu Nicolae Breban, cu acea tehnică un pic năucitoare a dusului - întors din Animale bolnave, însă fără riscul rătăcirii firului roșu al narațiunii. Ca și construcție așadar, romanul este o interpunere de planuri și structuri firește încheiate, de un vizibil modernism, condus cu multă inteligență și responsabilitate da' capo al fine, vădind o rafinată știință a scrisului, chiar dacă e vorba aici, de un debut. Ca și propunere tematică, este o voită desprindere a părții dintr-un întreg comun altfel, tocmai

spre a-i reda mai intim și mai fidel acea trăsătură sentimental - amețitoare apăsătoare eternului feminin. Scenele de un erotism cuminte, uneori surprinzătoare totuși prin utilizarea limbajului frust, scapă benefic din frâiele educației și al cutumelor, punând necesarul de piper și sare în poveste. Din alt unghi văzut, romanul are toate ingredientele unui început de saga a două familii având un trecut și un prezent comun în datele esențiale, și, desigur, un viitor, dacă judecăm după felul cum, la finele lecturii, băjbâiam cu mâna pe birou în căutarea celui deal doilea volum. Autobiografic de bună seamă, romanul „DINCOLO DE BARIERA TRISTETII” e un bun câștigat, atât pentru autoare, cât și pentru cititori.

În ce ne privește, cu bună știință nu am intrat mai adânc în pasta romanului, ferindu-ne de citate și alte exemplificări, tocmai spre a nu știrbi cu ceva interesul cititorilor aflați în căutarea lecturii de bună calitate.

La deal

Liviu-Florian Jianu

Pe marea de iarbă, corăbii am pașii,
Și-mi sar înainte, ca peștii, cosașii –
Și clopote, florile mișcă sub vânt,
Coroanele norilor peste pământ -

Pe ape de calci, nu e chip să nu-ndoi
Buchete de stele, din florile moi –
Se-nclină în fața-mi, cu trupuri mlădii,
Cu trene de gaze, luntrași-păpădii –

Și-n urmă, cu iarba, eu vărui siajul
Sub tălpile mele de Rege – iar pajul
Zvâcnind ici și colo, în mâini mi-e toiag,
Spre umbra pădurii de fragi, și de fag -

Livezile ninse pe mări de smarald
Îmi dăruie sufletul fructelor, cald –
Depart, la țarmuri, tresar în fântâni,
Cu velele-ntinse, scorușii bătrâni -

Trec mările, munții, și eu, înapoi,
Cat timpul în lujerii verzi, de trifoi –
Îmi calcă buncii pe ape, și ei –
Corăbii ni-s pașii, pe marea de tei...

Ispita arderii înălțătoare

...am mers pe „Via Dolorosa” și de nenumărate ori am fost Pasarea Phoenix. Liana Saxone-Horodi

**Mihai Batog
Bujești**

Există, sunt convins de asta, mulți oameni care nu o cunosc și nici nu au auzit de Liana Saxone-Horodi. Este ceva absolut normal, numai că aceștia, cei care nu o cunosc deci, habar nu au ce pierd. Fiindcă noi, ceilalți, care o cunoaștem suntem bogați și fericiți. Exact așa! Și bogați și fericiți! Bogați pentru că Liana ne-a dăruit cu generozitate comorile sufletului ei nobil și fericiți pentru că nici un fel de criză nu ne poate răpi sau risipi aceste comori. Desigur, ca orice om care dăruiește cu adevărat, nu a cerut nimic în schimb însă aceste daruri, cu propria lor forță, cumva de esență divină, au creat legături între noi, legături care, în mod cert, ne vor însoți, chiar dacă pare ciudat și la vremea când vom fi doar amintiri. Până atunci însă trebuie să spunem că Liana Saxone-Horodi este un artist complex și profund, unul dintre acei, destul de puțini, care trăiesc pentru împlinirea harului care le-a fost hărăzit și credința că prin arta lor vor face o lume mai bună sau poate chiar mai înțe-

leaptă. Greu de crezut, pentru noi cei aflați de regulă în sfera compromisului profesional, că sunt oameni care luptă continuu împo-

triva răutăților, a prostiei agresive sau a interdicțiilor și greutăților urmându-și calea cu o perseverență aproape de neînțeles. Este Golgota lor și nu de puține ori la capătul ei se află aceeași lipsă de înțelegere față de tot ce este mai presus de biata noastră ființă de lut. Numai că, din timp în timp, pentru unii dintre acești oameni

care au curajul de a-și urma chemarea apare aura de lumină binecuvinită. Este și cazul acestei artiste care face în mod aproape miraculos prin cuvânt transfer de imagine și din culori imaginează povești pline de subtile înțelesuri cu mult dincolo de ceea ce vezi pe pânză.

Pare cumva dificil să accepți că Liana, împotriva tuturor evidențelor, este încă aceeași tânără rebelă și furioasă a anilor șaiszeci când picta, ea o ființă de esență solară, în culori sumbre și se lupta cu dogmele unui sistem absurd dar și cu stupiditatea slugilor acestuia. Ea care respira desen și pictură era respinsă la admiterea într-un institut unde tocmai asta era cerința de bază! Acum putem privi cu oarecare nostalgie tușa fermă și precisă, care decupează un segment de realitate, așa cum era văzută de ochiul artistei, în tonuri de gri obsesiv cu care a ilustrat perfect lumea înconjurătoare din acea vreme. Însă în timp, unul plin totuși de frământări, tablourile Liane și-au regăsit echilibrul firesc în bogăția de culori, o explozie chiar de viu prin culoare, iar lucrările, indiferent că sunt peisaje sau secvențe de viață, au acel spirit robust, tonic, plin de forță și încredere, izvorât din personalitatea la fel de puternică a artistei. Sunt impresionante acele picturi care prezintă lumea ca și cum ar fi privită printr-o fereastră, de multe ori doar sugerată, dintr-un fel de umbră interioară spre lumina aproape orbitoare a exteriorului. Dar și mai mult putem admira pozitivismul creației acestei uimitoare mănuitoare a penelului atunci când privim dramaticele

► picturi ale incendiului care a distrus plantațiile arboricole de pe muntele Carmel. Regăsim culorile întunecate ale unor vremuri apuse însă mesajul este cu totul altul. Unul cu impact optimist dat de așezarea în tablouri, discret dar foarte vizibil, a unor tonuri de verde proaspăt, semn că viața, așa cum o cunoaștem și o recunoaștem, nu se lasă înfrântă de pustiiri trecătoare și rămâne întotdeauna triumfătoare împotriva oricăror vicisitudini. Nici nu se poate să nu observăm subtila dar și extrem de inteligenta metaforă conținută de aceste peisaje referitoare la istoria la fel de zbuciumată și încărcată de nefericire a acelor locuri dar și a oamenilor care prin muncă și sacrificii au reușit să aducă viață și culoare acolo unde părea stăpână doar monocromia deșertului.

Nu pot fi trecute cu vederea cele două planuri importante a ale operei Liane Saxone-Horodi interpușe și de multe ori suprapuse ideatic, cel purtând specificul țării de origine și cel al Țării Sfinte (prefer să spun așa pentru că acest pământ este sfințit nu numai de evenimentele istorice, cât mai ales de miracolul înfăptuit de oamenii zilelor noastre). Cele două planuri, aparent separate, sunt, în viziunea artistei, cât se poate de congruente chiar și, absolut firesc, în simbolistica religioasă, nu numai în gesturile și atitudinile oamenilor. Logic, dacă stăm să ne gândim la o istorie culturală comună întinsă pe mai bine de trei secole, neîntreruptă nici acum, deși otrăvitori de profesie nu au lipsit niciodată din ecuație. Da, numai că tot ceea ce pare normal când privim aceste lucrări este, în primul rând, rezultatul sugestiei realizată cu multă forță dar și finețe psihologică de Liana. Sigur, ca orice lucru aparent simplu (a se vedea povestea oului lui Columb), credem acum, și bine facem, că totul era cunoscut din-

totdeauna. Sigur, chiar așa este, numai că uneori trebuie să fie cineva care să-ți arate în ce parte trebuie să privești ca să înțelegi.

Totuși, piatra de încercare a oricărui pictor rămâne portretul. Ei bine, constatăm, iar asta ne duce din nou cu gândul la încrederea pe care artista a avut-o întotdeauna în destinul său, portretele Liane Saxone-Horodi sunt unele dintre acelea, nu foarte

multe, pe care privindu-le, ai impresia că personajul îți este cunoscut de o viață, că îi știi povestea și nici nu te miră să-l reîntâlnești, pentru că doar cu câteva clipe înainte ați vorbit despre una-alta. Aceasta îți este convingerea deși privești chipul unor maeștri imortalizați de talentul dar și de dragostea artistei sau

doar la ochii, acum veșnic surâzători, ai unei bătrâne care și-a îndeplinit cu cinste rolul în această viață. Nu știu dacă acest lucru se va întâmpla vreodată, dar mi-aș dori să aflu că, undeva în lume, portretele Liane au devenit obiect de studiu în Academiile de Arte.

Spre norocul nostru toate acestea pot fi admirate în prezent într-un recent album, realizat prin contribuția graficienei Tami Sinar precum și a artistului fotograf Ariel Warhaftig, o reușită tehnică și artistică, unde sunt adunate operele acestei încântătoare dar și neliniștitoare artiste. Albumul mi-a fost dat în dar, nici nu se putea altfel, cu ceva timp în urmă și, în modul cel mai plăcut cu putință, mi-a schimbat întregul program de viață. Nu regret, era oricum plin de săcăieli zilnice acest program, mai ales că schimbarea îmi oferă un bun prilej de a privi reproducerile și de a mă gândi la sensurile de multe ori ascunse dar nu neapărat oculte ale lucrărilor. Nu știu dacă înțeleg totul așa cum a fost spus prin limbajul culorilor, însă ceva se produce între mine și Liana. Ne înțelegem, într-o lume în care acest fapt profund omenesc pare mai mult de domeniul imposibilului. Poate că acei care gândesc altfel ar trebui din când în când să deschidă albumul sau să viziteze galeriile unde expune Liana Saxone-Horodi.

Când nu ști să te bucuri de câștig, câștigul este un ceva deja pierdut

Nicolae Bălășa

Când de câștig nu ști să te bucuri, el, câștigul, înseamnă pierdere încă dinainte de a fi câștig. La prima vedere, cele spuse de noi par a fi un joc de cuvinte, ce tind spre sfera jocurilor de limbaj deja conceptualizată de Ludwig Wittgenstein. Și totuși, nu! Într-adevăr, în și dincolo de cuvânt, stau adevărurile încă ascunse, ce pot pune în scenă, fie și numai contextual, și altceva decât așteptarea receptorului, a omului, în genere, om care ascultă și speră. Repetăm ultimele cuvinte ascultă și speră pentru că în ascultare se cuibărește acțiunea mobilizată, firește, de speranță, iar de aici, într-o oarecare măsură, mecanismele vieții. Pentru a vă convinge de cele spuse, vom apela la știința, (la știința ca filosofie, denumire folosită pentru prima dată de către Kant), convinși fiind de faptul că truda omului, în istorie, spre luminare, nu a fost în zadar.

În consecință, amintim, mai întâi, considerarea noastră susținută în multe aricole anterioare, considerare conform căreia, dintr-

o anume perspectivă, formulată lapidar, comunicarea este transmitere de informație printr-o combinație de semne și simboluri, știut fiind faptul că, pentru a împărtăși ceva semenilor, oamenii au libertatea de a recurge la coduri. Alegerea acestora este condiționată de limbajul în care se produce comunicarea. Se știe însă că în lumea actuală, „întâlnim pretutindeni eșecul încercărilor de comunicare între zone, națiuni, blocuri, generații, datorat faptului că, la prima vedere, lipsește un limbaj comun” (H. G. Gadamer, *Adevăr și metodă*, Editura Teora, București, 2001, p. 495). Nu este cazul, sperăm noi, să repunem în discuție perechile conceptuale extensiune-intensiune sau denotație-conotație, cu trimiteri, în special, spre cuvântul care generează neînțelegerile. Amintim însă faptul că a conveni asupra semnificațiilor este regula numărul unu la masa negocierilor sau în relația eu (individ, partid, structură politică, guvern, instituții ale statului) și lume. În aceste condiții, trebuie spus că a cădea de comun acord asupra semnificației depinde, pe de o parte, de relațiile cuvântului utilizat cu „purătorul” acestora, cum s-ar zice, cu „rădăcina” lui, și, în al doilea rând, cu tradiția, locul de germinare și apariție a termenului. Aceste relații pot fi, fie libere, fie condiționate. În lumea științifică, (filosofia limbajului, analitică, a științei, în ge-

neral), referitor la aceste aspecte, se opun două viziuni: realismul, numit uneori și esențialism (termenul aparține lui Popper), și nominalismul. Și pentru că puțină istorie nu strică, amintim faptul că începuturile realismului sunt, în antichitate, la Platon. Pentru gânditorul grec și urmașii săi, până în Evul mediu, ideile generale preced lucrurile. Aceasta ar însemna că semnificația cuvintelor există dincolo de om, care poate însă să o contemple. Realismul din zilele noastre are ca teză faptul că semnificația cuvintelor se bazează pe convenție socială. Nominalismul, cea de-a doua mare orientare, este opusă realismului. De această dată, ideile generale urmează lucrurile. Altfel spus, adevărata realitate constă din obiecte concrete care formează o specie, cuvântul este un nume care nu desemnează nici o realitate a acelei specii.

În zilele noastre, afirmațiile despre o funcție cognitivă a limbajului, de constituire a cunoașterii sau de descifrare a lumii, sunt bine conturate. Practic, nu se poate vorbi despre eficacitatea unei strategii semantice, fără a se lua în calcul raportul dintre limbaj și gândire, deoarece atât experiența cât și procesul de cunoaștere sunt dependente de limbaj. Prin urmare, valoarea cognitivă a informației este dată de valoarea cognitivă a limbajului. În plan teoretic al cercetării acestor aspecte, se disting, în

principal, două tendințe: relativismul și universalismul.

Conform teoriei relativiste, limba delimitează gândirea, cu alte cuvinte limba ne dirijează interpretarea deci, în consecință și înțelegerea, iar de aici, și acțiunea. În termenii lui Bolton, „obișnuințele verbale ne predispun la anumite opțiuni de interpretare” (B. Bolton, *The Psychology of Thinking*, Methuen, London, 1976, p. 214.)

Anumite interpretări pot lipsi dintr-o comunitate lingvistică din cauza limbii sau mai bine spus: limbaje particulare promovează diferite moduri de a vedea lumea, de a o interpreta și înțelege. „Lumea reală se bazează în mare parte pe inconștient, pe obiceiurile lingvistice ale grupului. Diverse comunități trăiesc în lumi diferite, nu în aceeași lume în care doar denumirile diferă. Noi, ca indivizi, vedem, auzim sau ne trăim experiențele în felul nostru, din cauza obiceiurilor lingvistice ale comunității căreia îi aparținem și care ne conduc la anumite opțiuni interpretative” (K.-O. Apel, *Understanding and Explanation. A Transcendental Pragmatic Perspective*, The MIT Press, Cambridge Massachusetts and London England, 1984, p. 61.).

Diametral opus relativismului este concepția universalistă, ce are ca reprezentant de primă mână pe Naom Chomsky. Potrivit acestei concepții, limba nu limitează capacitatea de a gândi. Oamenii, în con-

ceptia lui Chomsky, apar pe lume cu „idei înăscute”. Copiii se nasc cu capacitatea de a recunoaște limba pe care o folosesc. Punctul de vedere al lui Naom Chomsky este oarecum asemănător cu teoria cunoașterii la Platon, unde omul venit în lume este vector purtător de idei pe care, adată cu întruparea, „le reactivează” adică, le face „funcționale” prin reamintire. Omul recunoaște albina pentru că își reamintește ideea de albină existentă în lumea ideilor și formelor pure.

Principiile universale fac parte din „structurile de adâncime”, din acele structuri care reglează exprimarea, considerată ca „structură de suprafață”. Din această perspectivă, fiecare colectivitate își formează limba pe baza acestor principii universale valabile. Dacă necesitățile de exprimare se schimbă, atunci și limba se schimbă. Pe scurt, conform universalismului, limba stă la dispoziția gândirii.

Cele două concepții conform cărora „caracteristica cunoașterii noastre de a fi mijlocită prin limbaj poate fi interpretată atât în sensul condiționărilor sociale și istorice, cât și în sensul condiționărilor transcendente”, sunt două tipuri ideale de abordare și analiză a lumii. Dacă relativismul ne oferă ideea conform căreia libertatea de a comunica este legată de limba pe care o folosim, universalismul pune în evidență evoluția limbilor și adaptarea lor la condițiile sociale în mișcare.

În demersul nostru mai trebuie să amintim că una din dimensiunile fundamentale ale comunicării umane este cea simbolică, care constă în a transmite mesaje cu ajutorul limba-

jului ce se bazează pe coduri specifice. În jurul acestei idei, s-a constituit un model de comunicare, cunoscut sub denumirea de modelul lingvistic, modelul lui R. Jakobson (Jakobson, *Essais de linguistique générale*, Éditions de Minuit, Paris, 1963.), model care a ținut cont de dubla situație (informațională și simbolică) a mesajului. Trebuie precizat însă faptul că acesta, mesajul, se situează la intersecția celor două procese: de comunicare și de reprezentare. Ideea reprezentării simbolice introdusă de gândirea modernă face distincție între conceptele fundamentale: ideile (noțiunile), cuvintele și lucrurile, spre deosebire de prima perioadă a filosofiei (până în secolul al XVI-lea), când cuvintele se aflau în concordanță directă cu lucrurile, asemănător adevărului-corespondență.

Fără a mai lungi discuția și fără a mai trece în revistă toate modelele de comunicare din perspectiva modernismului, sugerăm doar faptul că în analiza comunicării, prioritățile trebuie datate:

1. realităților, valorii lor informative;
2. psihicului, (gândirii), adică analizei mesajului în termeni de intenție, motivații, pulsuni etc.
3. limbajului, cuvintelor cu ajutorul cărora gândim, comunicăm, și, în același timp, acționăm.

Alături celor trei priorități trebuie să mai avem în vedere faptul că, pentru lingviști ca E. Sapir sau É. Benveniste, viziunea asupra lumii și descrierea universului de către individ sau grup este legată de utilizarea limbii. La Benveniste există o legătură indisolubilă între limbă și

societate, afirmație pe care o face plecând de la evidența faptului că nu există limbă fără societate, nici societate fără limbă. Iar de aici, comunicarea descompusă în trei relații binare: relația sintactică (ce desemnează relațiile existente între semne), relația semantică (care vizează relațiile existente între semne și obiectele desemnate de aceste semne) și relația pragmatică (care se referă la relația dintre semne și vorbitori, cei care le utilizează).

Iată, acum, câteva precizări asupra semanticii:

1. în unele situații, observăm cum ea, semantica, alunecă spre funcționalismul lui A. Martinet, conform căruia „limba trebuie studiată pornind de la realitatea folosirii” (P. Blanchet, *La Pragmatique d’Austin à Goffman*, Bertrand Lacoste, Paris, 1995, p. 22.). Un principiu asemănător a fost enunțat și de către Wittgenstein. Dincolo de folosire, adăugăm noi, trebuie văzută înțelegerea și, evident, la nivel social, acțiunea.

2. în alte situații, evoluția semanticii ține de influența pragmatico-enunțativă care nu reduce limba la o structură abstractă, ci la concretul pus în mișcare (evident trecut mai întâi prin același proces de înțelegere, altfel, vorba românilui, „unde nu e cap, vai de picioare!”).

În sfârșit, mai spunem că Benveniste, în analiza comunicării, subliniază importanța luării în considerare a situației de comunicare pentru studiul funcționării lingvistice. Depășirea nivelului unității „cuvânt” se îndreaptă spre „frază” pentru a sublinia importanța unității „discurs”(sau „text”), discurs care produce (mai ales în

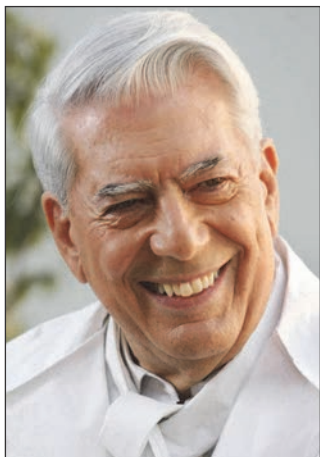
comunicarea politică și în comunicarea de masă), ascultare și speranță.

Cam multă polologie, o să spunei dumneavoastră, pentru a justifica sau a face înțeleasă o frază: „când nu știi să te bucuri de un câștig, el, câștigul, este deja un ceva, demult, pierdut!”

Dacă însă pliem toate cele spuse anterior pe, să zicem, alegerile locale din România, din Franța sau de oriunde din altă parte a lumii (alegerile, parte firească, dar și joc al democrației), și dacă analizăm conform principiilor enunțate, cu alte cuvinte, profesionist, discursurile politicianilor angrenați în campaniile electorale, precum și rezultatele, fără să vrem, ne sar în ochi, cel puțin, trei chestiuni ce clasează și se fac demne de luat în seamă:

1. alegerile, ascultare și speranță (termeni cu încărcătura semantică de mai sus);
2. alegerile, formă contextuală de dezamorsare a tensiunilor sociale la nivelul promisiunilor sociale;
3. alegerile, la nivelul gândirii individuale, prilej de bucurie pentru câștig, doar pentru câștigător și gașca sa în cursa electorală.

În consecință, dacă după alegeri speranțele omului sunt veșnic doar la nivelul „iluziilor pierdute”, atunci „ascultarea”, în condițiile unei puternice stratificări sociale a lumii (sunt enorm de mulți care rabdă de foame și foarte puțini care trăiesc omenește), va fi doar o noțiune goală de conținut. Războiul civil, ce parcă mocnește, mai ales în zonele sărace, va fi doar chestiune de zile, iar de aici, evident, bucuria celui care a câștigat, este și ea doar un ceva deja pierdut. Sau chiar spaimă de moarte.

Mario Varga Llosa,

Elogiul lecturii și al ficțiunii

Ziarele sunt autorizate să publice acest text în orice limbă, numai după data de 7 decembrie 2010, ora 17.30, ora orașului Stokholm. (Fundația Nobel 2010)

Am învățat să citesc de la vârsta de 5 ani, în clasa fratelui Justiniano, la Colegiul La Salle, în Cochabamba (Bolivia). Este lucrul cel mai important care mi s-a întâmplat în viață. La aproape 70 de ani după acest eveniment, îmi amintesc foarte clar cum această magie, cea ce a traduce în imagini cuvintele cărților, mi-a îmbogățit viața, rupând barierele spațiului și timpului permițându-mi să parcurg împreună cu căpitanul Nemo în submarinul său 20.000 de leghe sub mări, să lupt alături de d'Artagnan, Porthos și Aramis împotriva intrigilor care o amenințau pe Regină, pe vremea lui Richelieu, să mă târăsc prin pânțele Parisului, devenind Jean Valjean, purtând în spate corpul inert al lui Marius.

Lectura transformă visul în ceva viu și palpabil, iar viața o transformă în vis, punând la îndemâna copilului care eram pe atunci întreg universul literaturii. Mama mi-a povestit, după ani de zile, că primele povești pe care le-am scris erau în realitate

continuări ale celor pe care le citeam pentru că eram trist ca acele povești aveau un sfârșit sau pentru că pur și simplu nu îmi plăcea sfârșitul acelor povești și voiam să le dau un alt final. Și poate că asta am făcut toată viața, fără să-mi dau seama: să prelungesc în timp, pe măsură ce creșteam, deveneam adult și îmbătrâneam, poveștile care îmi umpluseră copilăria cu exaltare și vise de aventură.

Mi-ar place ca în acest moment mama mea să fie aici, împreună cu mine, ea cea care era mereu emoționată și plângea în timp ce citea poemele lui Amado Nervo și Pablo Neruda; și mi-ar fi plăcut să fie alături de mine și bunicul meu Pedro, cu nasul său lung și calviția strălucitoare, care îmi lăuda versurile, și unchiul Luchio care m-a încurajat atât de mult să mă implic trup și suflet în arta scrisului, cu toate că literatura, la vremea aceea și în locul în care m-am născut, i-a hrănit atât de prost sufletește pe cei care o adora. Toată viața mea am avut alături de mine numai pe acei oameni care m-au iubit și m-au încurajat și

care îmi insuflau încredere atunci când începeam să mă îndoiesc de ceea ce făceam. Datorită lor, și fără îndoială, de asemenea, datorită încăpățănării mele și cu puțin noroc, am putut să dedic o parte din timpul meu acestei pasiuni, acestui viciu și acestei minuni: să scrii, să creezi o viață paralelă în care ne refugiem împotriva adversității vieții și care face să pară natural acel extraordinar, extraordinarul natural, risipit în haos, să înfrumusețezi urâtenia, să eternizezi clipa și să faci din moarte un spectacol trecător.

Nimic nu era mai ușor decât să scri povești. Devenind cuvinte, proiectele se răspândeau pe hârtie, idei și imagini

care țâșneau vii în fața ochilor. Dar cum să le reinsuflu? Din fericire, maieștrii erau acolo ca să înveți de la ei și să le urmezi exemplul. Flaubert m-a învățat că talentul este o disciplină tenace și o lungă răbdare cu sine și cu timpul. Faulkner, că forma – scriitura și structura – este cea care dă măreție sau micime subiectelor. Martorell, Cervantes, Dickens, Balzac, Tolstoi, Conrad, Thomas Mann, că multitudinea și ambiția sunt la fel de importante într-un roman ca și abilitatea stilistică și strategia narativă. Sartre că toate cuvintele sunt niște acte în sine iar un roman, o piesă de teatru, un eseu, angajate în realitate, fiind cea mai bună alegere, pot să schimbe cursul istoriei. Camus și Orwell, că literatura lipsită de orice morală este inumană, iar Malraux, că eroismul și poezia epică își au locul lor în actualitate, la fel de mult ca în vremea Argonauților, a Iliadei și Odiseei.

Traducere:
Mircea Cotârță

**Petre-Gheorghe
Bârlea**

Între lumina solară și lumina cuvântului (1)

Un adevărat poem în proză, închinat ținuturilor mirifice ale copilăriei și adolescenței, realizează Emil Stănescu, în cel mai recent roman al său. Cartea reprezintă, în mod programatic, un melanj de specii narative cu desfășurări pe spații ample, situându-se între însemnările biografice dintr-un Bildungsroman și textele epico-eroice și mitologice dintr-o saga consacrată Sudului Median, cum numește tânărul scriitor spațiul valah la care se referă. Mai puțin declarat, dar perceptibil totuși, în țesătura cărții, este pariul făcut cu cei care susțin că literatura română și-a epuizat filonul fertil din care s-a alimentat marea proză românească consacrată universului rural.

Autorul își propune să fixeze în memoria cuvântului scris o lume pe care o consideră emblematică pentru istoria locurilor respective, o lume din care s-a ridicat el însuși, ca exponent victorios în lupta cu viața - pe plan profesional și artistic -, după cum se autoapreciază personajul-narator. Este o constatare tonifiantă, oarecum atipică în mediul creatorilor, prin optimismul degajat, prin seninătatea și calmul judecăților formulate în text, explicația pentru această luminozitate rezidând în energiile vitale cu care pământul descris îi hrănește pe locuitorii săi.

Mai trebuie să adău-

găm că în formula narativă sunt incluse considerațiile postmoderniste cu privire la relația dintre realitate și scriitură, mai precis, cu privire la capacitatea textului scris de a reflecta viața reală, dar și de a genera o lume veridică, mai vie, mai profundă chiar decât cea dintâi. Documente vechi, cronici, pagini de jurnal, citate din presa vremii completează rememorările diversilor povestitori.

Există două axe care susțin ampla desfășurare epică a acestui roman-fluviu. Mai întâi, este imboldul lăuntric, respectiv puternicul atașment al scriitorului față de ținuturile natale, cărora le conferă attribute naționale și chiar universale, prin plasarea în sfera de acțiune a legilor general valabile ale Cosmosului și prin căutarea unor tipare comportamentale umane, prin situații comentate la scară istorică. Spre finalul cărții, dar și în diverse episoade anterioare, se vorbește despre promisiunea pe care naratorul și-o făcuse sieși, dar o făcuse și în fața bunicului, în fața mamei sale, de a scrie istoria acelor lucruri, în versiune proprie, evident. Pe de altă parte, tot acest șuvoi de fapte, personaje, semnificații este atent canalizat într-o rațiune dominată de evocări și descrieri - cele două instrumente de

lucru care susțin, între altele, un asemenea gen de literatură și care par să-1 reprezinte cel mai bine pe autor.

Spațiile și oamenii constituie constantele universului zugrăvit în carte. Primele sunt dominate de natura veșnic învingătoare și generoasă, în ciuda tratamentului nedrept de care are parte de la locuitorii ei. Cât despre oameni, aceștia par marcați de niște destine dure, trec prin experiențe care le anihilează calitățile înnăscute și educate, îiucid, uneori, dar nu îi îngenunchează niciodată. Cei buni și cei răi se află într-o continuă confruntare, iar dacă primii sunt copleșiți de mulțimea celor din urmă, ei supraviețuiesc în memoria colectivă, iar de acolo - în eternitate, prin intervenția soteriologică a cuvântului rostit, dar mai ales scris.

De la un moment dat, realitatea fabuloasă - dar încă acceptată de gândirea comună, de tip cartezian - începe să capete dimensiuni mitologice în imaginația povestitorului, a povestitorilor. Vegetația abundentă și recoltele bogate, explicabile prin pământul mănios din zona Brezoaielor, ajung la manifestări supranaturale, prin diversitatea și dimensiunile produselor, natura are manifestări apocaliptice uneori, iar oamenii,

care se impregnează de calitățile acestui spațiu și trăiesc, în general, un eroism cotidian, ajung la întruchipări specifice zeilor, în anumite episoade. Membrii vechilor generații ale familiei Tegan își apără cu îndârjire vatra și țara, boier-nașul Stan luptă haiducește cu potenții vicleni din ținutul de lângă palatul brâncovenesc, copilul ars în casa incendiată de liftele satului (casă distrusă de trei ori, într-o viață de om!) reappare, totuși, în alt ținut, unde a fost dus cu bună știință ș.a.m.d., toți oamenii locului dovedind o forță fizică și spirituală ieșite din comun, precum și o determinare impresionantă, în tot ce gândesc și în ceea ce înfăptuiesc.

Dar cea mai spectaculoasă manifestare, în acest sens mitic al istoriei, este retragerea bunicului, din partea a treia a romanului, Cartea bunicului (p. 305-406), întreaga desfășurare a evenimentelor în care este implicat acest personaj - energic, autoritar, fabulos prin tot ce spune și prin tot ce face - este plasat sub se-

► ninul supradimensionalului mitologic. Toate elementele imaginarului concurează la acest tip de proiecție a realului în ireal: timpul și spațiul se dilată sau se comprimă, parcă după capriciile acestui personaj, căruia nimeni nu i se poate împotrivi; manifestările orașului capătă dimensiuni care țin de tehnica gulliverizării; povestea înregistrează zgomote infernale, aclamații de la un miting uriaș, dar și tăceri colective inexplicabile: ființele vii și obiectele comunică între ele, bunicul dispărut manipulează niște uriașe cuburi de granit; țiganul pisălog, ținut în cortul său primitiv, apare de sub una dintre aceste pietre, înnegrit suplimentar de tutunul pe care l-a fumat în neștire; bunicul poartă în braț o schijă de patru kilograme (care se dovedește, în episoadele „realiste”, de patruzeci de grame) ș.a.m.d.

Autorul nu este un meliorist în interpretarea faptelor istorice. Nici nu se grăbește să constate că există vremuri bune și vremuri rele, ci numai oameni adevărați și oameni care nu-și onorează statutul de ființe superioare pe pământ. Ilustrând, parcă, o cunoscută definiție a romanului, Emil Stănescu istorisește viețile eșuate ale celor dintâi, datorate, în concepția sa, mecanismelor inexplicabile ale destinului, care acționează cu ajutorul unor oameni-instrumente, din cealaltă

categorie a locuitorilor din sudul înșorit. Epoca modernă, ceaușistă, care ilustrează mai bine decât oricare altele aceste procese ale istoriei umane, ocupă un loc privilegiat în economia romanului. Aici este vorba despre însemnări făcute direct, la maturitate, și nu despre preluarea unor relații sau despre amintiri din copilărie ori însemnări din adolescență, în consecință, tabloul general este concentrat, dar încă mai veridic, mai sugestiv ca acela din istoria veche a ținutului. Chiar și în noul context istoric se păstrează aura legendară, mitică, a relatării (p. 461 sqq). Sentimentul de neputință, de revoltă înăbușită, succesiunea de rateuri interminabile în încercarea disperată a populației de a-și asigura cele mai elementare nevoi ale unei vieți civilizate, cenușiul existenței celor mulți sunt stări potențate la nivel narativ prin tehnica contrastului și prin imaginile grotești, folosite, de altfel, și în episoadele anterioare ale romanului. Hrana distribuită „rațional”, pe cartelă, cărțile bune - vândute pe sub mână, salariul atât de mic, încât nu ajungea niciodată de la o lună la alta, contrastau violent, cu figura surzătoare, rotofeie și pomădată din tablourile atât de mari, devenite uriașe, în final, ale conducătorului iubit (devenit și el „cel mai iubit”), cu „salbele de plenary, congrese și cincinale”, „cu imnurile și odele închinat de trepădușii cul-

turali”, (care au supraviețuit foarte bine până în ziua de azi, spune romancierul), cu grețosele „victorii” din industrie și agricultură etc., muribunde - în realitate. Peste tot, domnește cenușiul și tonurile întunecate, la fel cum natura capricioasă se manifestă prin înnegurări în momentele ei nefaste.

Asemenea pagini dovedesc că atuul lui Emil Stănescu este forța de evocare - de epocă, de atmosferă, de istorii individuale și colective, de natură. Se remarcă, în primul rând, specificul tablourilor agreste. Pe de o parte, natura ocrotitoare din Brezoaiele și din împrejurimi este învăluită în aura de lumină obișnuită, cum era de așteptat, în cazul evocării anilor copilăriei. Sentimentul de contopire cu cosmosul, într-o comuniune legendară cu natura, revine și în paginile despre adolescență și anii de studii, când vacanțele liceanului și studentului bucureștean echivalau cu o „Întoarcere în Eden”.

Pe de altă parte, povestitorul adult este marcat de formația lui intelectuală și de profesia sa mai mult decât poate să creadă. Plăcerea descrierii imaginilor - peisaj real sau topos secund zugrăvit de vreun pictor celebru -, aproape totdeauna populate de oameni și animale este înăscută, dar și cultivată de studiile unui specialist în artele vizuale, căci inefabilul naturii este perceput, involuntar, poate,

prin prisma rigurozității profesionale: „Loturile noastre erau niște fâșii dreptunghiulare de teren, foarte riguros măsurate de conducerea ceapeului și însemnate cu sălcii plantate pe răzor, sălcii care, în zilele de vară, spre sfârșitul lui august, când se refăceau după șifonarea din timpul scosului cartofilor, își trăiau din plin, în soare și libertate, o a doua viață” (p. 9).

Sau:

„Grădina noastră avea o formă dreptunghiulară majoră, asociată cu o falangă ce conforma o idee din litera L” (p. 104).

Câteodată, totuși, rămâne pe pagină numai imaginea pură, spontan receptată, a locurilor natale. Rezultatul se decantează în mici pasteluri închinat curții, livezii casei părintești, inclusiv câte unul consacrat cireșului sau gutuiului din fața casei (vezi paragrafele de la p. 421-423).

Tablourile dinamice, precum ritualul activității din fierărie (p. 554-555), aventurile băieților în crâng, pe malul râului, munca la câmp, construcția unei case sau a unor acareturi ș.a.m.d., sunt cadre în care se succed întâmplările trăite de personajele ce alcătuiesc marea familie a brezoienilor, ale celor care au dominat ținutul și s-au răspândit în lume, ducând cu ei acel geniu loci invocat mereu de Student, unul dintre cei trei eroi-povestitori, în însemnările sale.

Va urma

Ioana Stuparu

Cerboaica

Mlădiindu-și trupul subțirel ca ramura de salcie, tânărul s-a așezat pe scaun, în țarcul de la stână. Era rândul lui la mulsul mioarelor. Măinile îi mergeau de parcă ar fi fost fermecate, dar gândul nu-i fugea de la visul pe care-l avusese în noaptea ce abia își luase zborul. Se petrecse totul ca și când ar fi fost aievea. Încă îi răsunau în urechi cuvintele despre vremea cerboaicelor, ce fuseseră rostite de cineva nevăzut.

După ce a slobozit în turmă ultima mioară, a dat fuga în spatele stânii, de unde se auzise mielușel plângând. Nici prin gând nu-i trecuse tânărului, să se întrebe ce rost avea acolo un miel mic, mai ales că oile fătașeră cu destul timp în urmă, iar puii lor se făcuseră deja măricei. Dorința ce a simțit-o numaidecât, de a duce puiul lângă mamă, a pus stăpânire pe el.

Ajuns în spatele stânii, nici urmă de miel, plânsetul venind din altă parte. Pe măsură ce se apropia de locul în care credea că se află necăjitul suflet, deodată îi auzea plânsetul venind din cu totul altă direcție. Era ca o vrajă!... Astfel, tânărul nu și-a dat seama cât de mult se îndepărtase de stână, că deja ajunsese în inima codrului, pe unde nu-l mai purtaseră pașii până atunci.

Oboseala îl toropise. S-a lăsat jos lângă un brad, sprijinindu-se cu

spatele de tulpina acestuia. Și ca prin minune, a văzut venind către el, un om a cărui vârstă nu se putea bănui. Pe măsură ce acesta se apropia, tânărului îi răsunau în urechi și mai acătării cuvintele pe care le auzise în vis, cuvinte care parcă veneau din cer.

Deodată omul a început a rosti: „Ai băgat de seamă care este vremea cerboaicelor? Numeri tu lunile sarcinii lor și știi tu când le vine ceasul să nască? Ele ingenunchiază, fată puii și scapă de durerile lor. Iar puii lor prind putere, se fac mari pe câmp, pornesc și nu se mai întorc la mamele lor”.

Deloc surprins, tânărul i-a mărturisit că tocmai dorea să-i povestească despre visul lui, despre cuvintele auzite în vis, cuvinte pe care, uneori, își dădea seama că le știe de mult, însă nu-și amintea de unde și de când.

„Destinul tău a fost pecetluit, tinere! Multă vreme a trecut de când știi aceste cuvinte, pe care Dumnezeu nostru le-a rostit către Iov! Ele au rămas însemnate în „Vechiul Testament, (Cartea lui Iov, cap. 39 - Minunatele fapte, versetele: 1; 2; 3; 4)”, a spus omul, după care s-a făcut nevăzut.

Minunarea tânărului pentru ceea ce trăise, era mare. Nu-și dădea seama dacă se petrecuse totul aievea sau fusese

călător prin lumea viselor. A plecat cu gândul să ajungă la stână cât mai repede. Nu știa drumul, dar s-a lăsat în grija sorții. Astfel a ajuns la marginea codrului, unde o poiană de o rară frumusețe i se întindea în fața ochilor. Privea fără nesaț, minunându-se cât de mult semăna această poiană cu cea pe care o văzuse în vis. Din codru a ieșit o căprioară, a înaintat prin iarbă și flori, a ingenunchiat și a adus pe lume un pui al cărui glas a răsunat peste câmp. Strigătul lui semăna cu al mielușelului ce se auzise în dosul stânii. Tânărul a privit miracolul de la distanță, știind că Dumnezeu are grijă de fiecare făptură, după orânduiala Lui.

Din cealaltă parte a poienii, un cal se apropia în toată goana lui. Din șa a sărit sprintenă o copilă îmbrăcată într-o rochie de borangic topit. S-a apropiat fără sfială de tânăr și i-a mărturisit că îl știe din visul pe care

l-a avut cu puțin timp în urmă, că în vis i s-a spus: „Acolo unde vei vedea căprioara ingenunchind ca să-și aducă puiul pe lume, îți vei face sălaș, ca să domnești pe meleaguri de o frumusețe neasemuită. În poiana aceea îți vei găsi ursitul, cu care să domnești, un tânăr chipeș, harnic și bun la suflet, pregătit să-și întemeieze o familie mare, cu fii și fiice despre care se va duce vestea de-a lungul vremii”.

... Și au trăit ani mulți, în dragoste și fericire, lăsându-și urmași, pe minunatul loc dăruit de Dumnezeu. Pesemne mă aflu în altă parte când acel loc a primit botzul, dar mi-a șoptit cineva, cândva, undeva, despre un nume care înseamnă „a domni”.

Cum îți dai seama că ești român?

- faci mâncare pentru o săptămână, pe care o arunci după două zile;

- încerci să reciclezi ambalajele de la flori, hârtia/pungile de la cadouri și, bineînțeles, folia de aluminiu;

- stai lângă cele mai mari două valize din aeroport;

- ajungi la petreceri cu una-două ore întârziere și ți se pare normal să nu fii primul;

- după ce mergi la cineva în vizită, la plecare, mai stai o oră, două în fața ușii, la povești;

- părinții tăi nu aruncă niciodată nimic și dacă reușești să arunci ceva la gunoi apare în mod misterios înapoi;

- îți cumperi ce nu-ți trebuie, cu gândul că, poate, vreodată îți va fi de folos;

- ai perdele de dantelă;

- ai față de masă din macrame;

- ai covoare care acoperă fiecare centimetru din casa ta;

- ai sau ai avut covoare pe pereți;

- ai covoare până și pe balcon, iar pe gresia din bucatarie, nu;

- ai draperii măcar la o ușă din casă;

- mama ta reciclează paharele de plastic, farfuriile din carton, sufertașele și pungile de la sandvișuri, spălându-le;

- ai față de masă din vinyl pe masa din bucatarie;

- folosești sacosele primite la cumpărături pe post de pungi de gunoi;

- raftul tău din bucatarie este plin de borcane de gem, varietăți de recipiente de plastic și sticlă,

Dacă, din păcate, te regasești într-una dintre categoriile enumerate, impune-ți SCHIMBAREA! URGENT!

unele nefolositoare;

- părinții te strigă cu diminutive, animale când îi enervezi;

- nu poți pleca în călătorii decât dacă te conduc cel puțin 5 persoane la autobuz, tren sau aeroport;

- suni interurban numai după ora 11 PM;

- părinții te sună și te întreabă dacă ai mâncat, chiar dacă e miezul nopții;

- părinții tăi nu realizează că tehnologia s-a îmbunătățit și atunci când sună în strainatate încă urlă la telefon;

- ai cuverturi uzate pe canapea doar ca să nu se murdareasca tapiseria;

- nu cunoști mai mult de jumătate din invitații de la nunta ta;

- ai vazut pământul din interiorul unui WC din tren, în mers;

- copilul tău poartă căciuliță și 3 pulovere în septembrie deși sunt 25 de grade afară;

- porți palton din septembrie până în mai;

- dacă vezi pe cineva în pantaloni scurți în decembrie zici că e nebun, deși sunt 20 de grade afară;

- când ai musafiri îi întrebi dacă beau ceva, și niciodată dacă mănâncă ceva;

- ai mașină de 15.000 de euro, dar stai într-o garsonieră cu chirie;

- ai ultimul tip de smartphone, pe care îl folosești doar să dai beep-uri pentru că nu mai ai credit pe cartelă;

- oriunde ai pleca în afara orașului cu trenul, mașina, avionul ai la tine sandwich-uri cu salam/pa-rizer/brânză, chiar dacă toată călătoria durează mai puțin de 2 ore;

- obiectele tale vestimentare au firma imprimată cât mai la vedere și în culori cât mai stridente;

- când mergi la cumpărături la mall/hipermarket te îmbraci ca la nuntă;

- parchezi pe trecerea de pietoni/stația de autobuz pe motiv că stai doar 5 minute;

- parchezi pe unde te taie capul și în orice pozitie, fără să ții cont dacă ceilalți mai au loc de tine;

- ascuți toata ziua muzică, dar nu ai nici macar un CD original, cumpărat din magazin;

- pleci o lună în afara țării și deja uiți limba română;

- când mergi noaptea cu mașina aprinzi și farurile de ceață;

- după ce ai alimentat, ții mașina la pompă doar de dragul de a bea o cafea;

- când te depășește cineva în trafic, tu accelerezi;

- claxonezi la semafor, chiar dacă e încă roșu. Așa, preventiv;

- te transformi în animal instinctual cu cât bolidul e mai scump;

- nu strângi niciodată mizeria pe care o face câinele tău pe stradă/parc și mai și râzi de cei care o fac;

- mergi pe trotuar cu mașina ca să ajungi în fața coloanei care așteaptă la semafor.

Tenere ogni speranza voi ch'entrate

mult prea departe de aproape
și mult prea aproape de nimic
cineva a creat timpul și m-am în-
chinat lui
trecut prezent viitor
sfânta treime a fricii de eternitate

am iubit zeii de sticlă
(și eu după chipul și asemănarea lor)
ah, dacă frumusețea ar fi putut
să oprească timpul în loc...

...aș fi dorit să fiu o femeie
neasemuit de frumoasă
în zidul manolic al ochilor celorlați
aș fi dorit să mor

dar dragostea care trebuia
să-mi iasă pe gură
a devenit piatră
mi-am legat-o de gât
și m-am aruncat în propriul meu sânge
știam că nimeni nu este profet
în inima lui

în zadar am așteptat înțelepciunea
primăvara veșnică
a cuvintelor sale
am cugetat... deci m-am scufundat
adânc
tot mai adânc și fără colac de sal-
vare
adevărul a ieșit la suprafață
sufletul rezidual
al gândurilor abisale

cât despre aduceri-aminte
tenere ogni speranza voi ch'entrate
sexul este singurul infern accesibil
cu drum de întoarcere

Rugă ultimului poem

îmi citesc ultimul poem
sunt trist chiar dacă el

Poeme din volumul în pregătire

„Rugă ultimului poem”

de Ionuț Caragea

se va îndrăgosti de alți cititori
sau de alte poeme

(chiar nu știți că poemele
se iubesc între ele când se lipesc
două pagini?)

îmi citesc ultimul poem
îmi amintesc cum i-am dat suflet
cum i-am dat nume
cum l-am învățat să meargă silabă
cu silabă
cum l-am învățat să râdă
când simțea numai durere
cum l-am certat și i-am tăiat din
porția de cuvinte
(i-am spus să nu vorbească cu gura
plină
să aibă răbdare să caute esența lu-
crurilor să guste viața
ca pe un vin vechi preschimbat din
apa tuturor suferințelor)

îmi citesc ultimul poem
împreună am pus capăt
războiului de treizeci și șase de ani
cu umbrele cu spaima cu celălalt eu
și nici acum nu știu dacă am pierdut
dacă am învins dacă pacea
peste tâmpile mele a nins
(victoriile se conjugă doar la timpul
pierdut
ținând inima pe post de spadă și scut)

îmi citesc ultimul poem
și-l rog să le spună
și celorlalți
că exist
că alte poeme vor veni
ca o herghelie de fluturi sălbateci
cu aripile întinse peste lume
lovind din copite

îmi citesc ulti...

Groparul orb

începutul poemului

este întocmai ca răsăritul
iar pagină albă o mare misterioasă
care mă cheamă-n adâncuri
dar umbra mă ține de mână
- nu te duce încă, lasă primul val
să se izbească de stâncă

și stânca seamănă cu inima mea
o așchie înfiptă în toracele timpului

un vas fantomă și salva
de puncte puncte spărgând liniștea

sfârșitul poemului
este întocmai ca noaptea cea mai lungă
de care nu vrei să te desparți
în care nu vrei să adormi de teama
necunoscutului

groparul orb sapă mormântul ulti-
mului cuvânt
doar păsările mai poartă în tril
amintirea poemului

Zbor deasupra unui cuib de hamburgeri

din întreg stadionul se auzea doar
inima lui
se antrenase de nenumărate ori
dar nu trecuse niciodată în competiții
peste propria sa înălțime
se încurajă
își potrivește pașii
și se desprinde de sol
corpul i se undui
plutește pentru două secunde
și aterizează direct în rugăciune
de mulțumire
spectatorii spuneau că fusese
o săritură modestă
continuau să-și bea berea
și să-și înfulece hamburgerii
fără să înțeleagă
ce se întâmplă cu adevărat

Adulmecând osul

„singurătatea naște monștri”
monștrii nu pot fi îmblânziți decât
de îngeri
dar îngerul meu tace
și-mi sugerează sufletul ca un vampir
nu-i mai ajunge
în curând voi fi un mormânt
profanat de propria umbră

orice tristețe are o consolare amară
oglinzile nu mor niciodată
își schimbă stăpânul la fiecare privire
doar eu stau ca un câine în fața unui străin
adulmecând osul

Pelerinaj în Țara Sfântă. Muntele Moria (2)

**Gheorghe Valerică
Cimpoca**

De la începutul istoriei oamenii au venit la Ierusalim, deoarece credința le spunea că Dumnezeu este aici. Ierusalimul nu se află la intersecția rutelor comerciale, nu are nici un port, nu are resurse naturale importante, sursa de alimentare cu apă nu este pe deplin satisfăcătoare. Toate elementele unui oraș prosper lipsesc la Ierusalim. Dar cele trei locuri sacre ale mozaismului, creștinismului și islamismului diferențiază Ierusalimul de orice alt oraș de pe glob. „Dacă ai nevoie de apă construiești un apeduct, dacă ai nevoie de Dumnezeu vi la Ierusalim,,

Ierusalimul este totodată și premiul râvnit pentru cele trei religii monoteiste care s-au luptat de-a lungul veacurilor. Față de Ierusalimul istoric nu te poți apropia oricum, ca de alte cetăți, ci trebuie să te apropii cu credința în suflet, cu rugăciune pe buze și cu Hristos în inimă. Aceasta devoțiune este comună oricărui pelerin ce are privilegiul de a pași în cetatea Ierusalimului. În inima unui loc sfânt se află credința într-o rugăciune cucernică, ce transforma locul într-o efigie, fără a îngrădi credinciosul într-un mic spațiu, ci proiectându-l către timpul care continua înfăp-

**„Timpul și perseverența conduc
un creștin până la Ierusalim”**

tuirea istoriei. Această metamorfozare dincolo de hotarele istoriei ne poate aduce în lumină speranța Ierusalimului prezentei hristice.

M-am apropiat de Ierusalim nu oricând și nu oricum. M-am pregătit sufletește de foarte mult timp și am hotărât să-l vizitez în zilele premergătoare sărbătorii pascale și chiar în timpul acestor sărbători. Am vrut să fiu acolo în vinerea mare când Mântuitorul Iisus Hristos a fost răstignit. Am vrut să fiu acolo de ziua în care Mântuitorul a înviat. Am vrut să iau parte la durerea și bucuria oamenilor cu ocazia acestor eveni-

mente.

Urcând de la Poarta de Aur spre nord găsim Poarta Sfântului Ștefan, cunoscută și sub alte două denumiri: Poarta Leilor sau a Oilor. În fața porții se afla târgul de oi de unde se cumpărau pentru jertfele de la templu, erau spălate, după ritual, în scaldătoarea care se găsea în apropiere și apoi erau duse la templu spre jertfire. Numele de Poarta Leilor îl are din vremea ocupației otomane când Suliman reconstruiește zidul și poruncește să se sculpteze pe aceasta poartă patru lei grupați câte doi, față în față. Legenda musulmana explică aceasta

apariție sculpturală printr-un vis pe care l-ar fi avut sultanul care ar fi văzut doi lei ce-l amenințau că-l sfășie dacă nu construiește Zidurile Ierusalimului. O mare de oameni formată din creștini, evrei și musulmani se îndreaptă spre poarta Sfântului Ștefan, dar majoritatea creștinilor și evreilor trec prin ea. Restul de mulțime formată numai din musulmani se îndreaptă spre marele dom musulman, unde creștinii și evreii nu au acces. Se roagă în moscheea Al Aqsa. E vinerea mare la creștini și în același timp musulmanii se roagă împreună pentru Iisus Hristos, pe care-l respectă ca pe un profet, egal cu Mahomed. Intrând prin poarta Sfântului Ștefan am intrat pe Drumul Crucii unde am rețrăit viața telurică a lui Iisus Hristos. Aici nu te găsești decât pentru rugăciune. Privești în interior, uiți de toate lucrurile materiale și trăiești o experiență sfântă. Este o formă de adorație care se poate petrece numai aici. Să încerci suferința lui Iisus Hristos este o cale spre mântuire. Drumul Crucii sau Via Dolorosa amintește neîncetat omului măsura dragostei lui Dumnezeu față de el. Această dragoste se vede, mai mult decât oricând, în Vinerea Mare, când credincioșii pășesc pe urmele Mântuitorului, pe ►

► străduțele înguste ale vechiului oraș Ierusalim. Via Dolorosa sau Drumul Durerii se strecoară printre străduțele aglomerate și răsucite ale Ierusalimului, începând de la Mănăstirea "Ecce Homo" și terminându-se la Mănăstirea Învierea Domnului sau a Sfântului Mormânt. Potrivit tradiției creștine, aceasta este calea pe care Mântuitorul a fost dus spre Răstignire, începând cu judecarea Sa în pretoriu și terminând cu înmormântarea Sa în mormântul gol. Experiența pe care o trăiești aici, mai ales în vinerea mare, este unică. Și eu mă regăsesc printre milioanele de credincioși cu inimile îndurerate care au venit în pelerinaj de-a lungul celor peste două milenii de creștinism și și-au lăsat amprente pe pietrele călcate. Nimic nu poate să oprească dragostea și dorința fierbinte a creștinilor de a păși pe urmele Dumnezeului Om – Hristos, care și-a dat viața pentru oameni și pentru lume. Fiecare loc de pe drumul crucii este încărcat de evenimente petrecute pe vremea răstignirii lui Iisus Hristos și încă mai păstrează mistere ce nu se vor dezlega prea curând. Cele mai mari mistere se păstrează în biserica Sfântului Mormânt unde comemorăm cele mai sfinte evenimente ale creștinismului: răstignirea și Învierea. Creștinii vin aici deoarece Iisus Hristos a venit aici, a pierit

aici și s-a înălțat de aici la ceruri. Aici se petrec cele mai sfinte 3 zile din calendarul creștin, începând cu vinerea mare și terminând cu duminica paștelui. Printre cele mai mari mistere din biserica Sfântului Mormânt se află Lumina Sfântă care se pogoară din ceruri în Sfântul mormânt.

Lumina Sfântă este un miracol al Ortodoxiei care se întâmplă în fiecare an de Pastele Ortodox la Ierusalim, când în timpul Vecerniei Mari din Sâmbăta Mare, între orele 12.30-14.30, deasupra Sfântului Mormânt se aprinde Sfânta Lumină, un foc care se pogoară din cer, manifestându-se diferit în fiecare an și care în primele minute nu arde. Am avut privilegiul de a mă afla în apropierea Sfântului Mormânt în ziua apariției. Lumina Sfântă nu apare decât de paștele Ortodox. Lumina este dovada sigură, ca numai ortodocșii sunt pe calea adevărului pur al lui Hristos, drum ce duce sigur la ceruri. S-a observat că Lumina Sfântă se pogoară din ce în ce mai târziu, iar timpul cât această lumină nu arde materia durează din ce în ce mai puțin. Pogorârea Luminii Sfinte este un miracol și nu are explicații științifice.

Nu poți părăsi Ierusalimul fără să vizitezi zidul plângerii, chiar dacă ești creștin. Zidul Plângerii este locul din Ierusalim cel mai iubit de evreii din întreaga lume. Situat în partea de vest a cetății, la

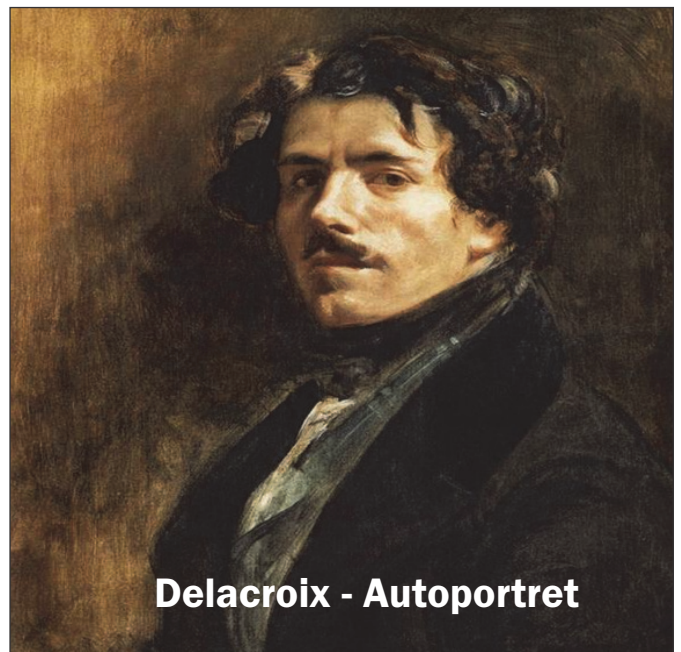
mar-ginea Muntelui Templului, Zidul Plângerii se afla la intersecția a două mari culturi și credințe: cea evreiască și cea musulmană. Zidul rămas din vechiul Templu este cel mai sfânt loc al evreilor deoarece acesta este tot ce a mai rămas din Templul lui Solomon.

Singura restricție ca să te rogi, ca creștin, la zidul plângerii este să ai capul acoperit. Te poți ruga la Dumnezeu și la Iisus Hristos, căci rugămințile numai tu le știi. Poți scrie aceste rugăminți și le poți plasa printre pietrele zidului plângerii, amestecându-le cu cele ale evreilor. În general muntele Moria este sacru pentru evrei, dar enorma piață din preajma zidului plângerii a devenit o sinagogă în aer liber. Și aici, ca în majoritatea locurilor din Ierusalim simți sfințenia locului și prezența lui Dumnezeu. Aici simți pacea, te simți ca acasă. Pentru cei mai mulți frumusețea estetică și spiri-

tuală acestui loc este una și aceeași.

Ierusalimul nu este un oraș oarecare, ci guvernează centrul gândirii a trei mari religii ale lumii. Vechile hărți au reprezentat lumea cu Ierusalimul ca centru și cu Europa, Asia și Africa drept raze, potrivit cuvintelor proorocului Iezechiel: "Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Acesta este Ierusalimul pe care Eu l-am pus în mijlocul neamurilor și al țărilor dimprejur". În Ierusalim, ca de altfel în orice colț al Țării Sfinte, Hristos Se lasă descoperit pelerinului în măsura dorinței sale sincere, a experienței duhovnicești personale, făcând din locurile străbătute, de la curiozitate până la cinstire, o regăsire a istoricului în geografic. La Ierusalim conflictele continuă în timp ce misterele acestor locuri datează din vremuri biblice, probabil până la sfârșitul timpului.

Va urma

Delacroix - Autoportret

George Petrovai

Cuvinte-ncumințite

(Pilule fără efecte secundare)

unul slab îi sfătuiește pe elevi să trăiască-n pace cu știutul.

7. Lăsând pe Dumnezeu să-l ajute, omul face dovada că nu-și este sieși dușman.

8. Când cineva suportă mai degrabă mânia lui Dumnezeu decât iubirea Sa, înseamnă c-a ieșit la plimbare pe bulevardul necredinței.

9. Omul are nevoie de Dumnezeu în fiecare clipă a existenței sale, iar Dumnezeu are nevoie de existența omului pentru a nu uita noțiunea de clipă.

10. A crede că omul L-a creat pe Dumnezeu este totuna cu a crede că eternitatea a fost zămisliță de clipă.

11. Nu-i orb nevăzătorul care crede, ci atoatevăzătorul care nu crede.

12. Când omu-n necredință se-opintește, ea sporește; când Domnul necredinței îi ajută, ea slăbește.

13. Ca oamenii să-și poată trăi clipa, omenia

este pretutindeni crucificată.

14. Dacă în continuare cei mai mulți dintre creștini preferă pâine, iar nu cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu, ipocriții se îndoaie cu sandvișul făcut din pâine unsă cu cuvântul Domnului.

15. Sufletul omului este puntea de legătură dintre neant și veșnicie. Cum atâtea poveri s-au înghesuit de mii de ani pe ea, încă nehotărându-se în care parte să o ia, nu-i de mirare că puntea stă gata-gata să se prăbușească.

16. Într-o lume a impermanenței și relativismului, prietenii tind să devină dușmării ireproșabil mascate, iar măștile dușmăniei sunt înlocuite cu cele ale prieteniei.

17. Mai poți avea pretenția să te suporte ceilalți, când tot mai des ești în situația să nu te suporte pe tine însuși?!

18. Prietenii devin adevărate de-abia după ce se hrănesc cu amintiri.

19. Unii prieteni sunt admirabili atâta timp cât n-ai nevoie de ajutorul lor.

20. În majoritatea prietenilor relațiile de afecțiune funcționează după următoarea schemă: unii se străduiesc să dea, pe când ceilalți consideră ca de la sine înțeles nu doar să primească, ci și să aștepte tot mai dese și mai consistente dovezi de prietenie.

21. Când prietenii ajung mai istovitoare ca dușmăniile declarate, interschimbabilitatea lor este doar o chestiune de timp.

22. Doar femeile ultrarafinate au capacitatea de-a coborî prietenia la nivelul robiei și de-a ridica dușmănia la rangul de artă.

23. Fiind interesate în conținut, prietenii se străduiesc să fie dezinteresate măcar în formă.

24. Dacă întreaga viață omul crede că știe ce înseamnă prietenia, la bătrânețe el este convins că nu știe cum arată ea la față.

25. Civilizația îl învață pe om cum față să-i arate prietenoasă, chiar dacă are inima câinoasă.

1. Regretul este laptele bătut al căinței.

2. Atât de mult regretă unii oameni nefăcutele, încât nu le mai rămâne timp să se căiască pentru cele făcute.

3. Filosofia este acea ispită a despicării firului în patru, cu ajutorul căreia omul și-a ridicat nedumeririle și îndoilele la rangul de artă cu pretenții de știință.

4. Cel care se crede neștiutor are vocația înțelepciunii, pe când cel care se crede atotștiutor are vocația mărginirii.

5. Mult mai știutor este acel care știe cu exactitate ce nu știe, decât acela care știe cu aproximație ceea ce știe.

6. Un dascăl bun își îndeamnă elevii să lupte cu neștiutul, pe când

Doar vorbe...

Cum poluarea-i fără de hotare și clima culturală-n transformare, cuvintele-s atât de torturate - ba-n cleștii gerului gemând, ba de căldură delirând - încât refuză-n cărți să șadă fără să facă vreo ispravă și din male-și fac intrarea în căpățâni de politruc, ca să-i învețe cum o țară

Poeme de George Petrovai

se poate pune pe butuci.

Adevăruri neplăcute

Chiar dacă omul are știre că viața-i dulce amăgire când vanitățile i-o fură

precum e roua resorbită de a căldurii arsă gură, el timp nu-și face să învețe din pura florilor știință cum să-și deschidă spre lumină corola tainelor de-a fi și cum culoarea și parfumul esența-n viu pot deveni, ci ca gândacul duhnitor el forfotește ne-ncetat și crede că-i minunea lumii, deși-i de-a binelea-n rahat.

De acum ONLINE

Facem cunoscut cititorilor și colaboratorilor că, de curând, a fost postat pe Internet site-ul acestei reviste. Întrucât acesta se află încă în lucru vă rugăm să veniți cu impresii și sugestii privind construcția lui. Așteptăm cu încredere intervenția dumneavoastră. Vă mulțumim. Redacția

<http://climate.literare.ro>

Adresa redacției principale:

Aleea Arcașilor, bl. 36, sc. B, ap. 23, Târgoviște, România
Telefoane: 0722 702 578, 0741 732 122
E-mail: ioniancuvale@yahoo.com

Director editor: Gheorghe-Valerica Cimpoca,

Redactor-șef (fondator): Mircea Cotârță

Redactor principal (fondator): Sebastian Drăgan

Colegiul redacțional: Grigore Grigore, Gheorghe Palei, Emil Stănescu
Florea Turiac, Lucian Constantin

Redacții asociate - România: Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, Deva, Focșani, Iași, Suceava, Turnu Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Oradea, Ploiești); **Alte țări:** Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, S.U.A., Ucraina. **Fotoreporter:** Tiberiu Rusescu.

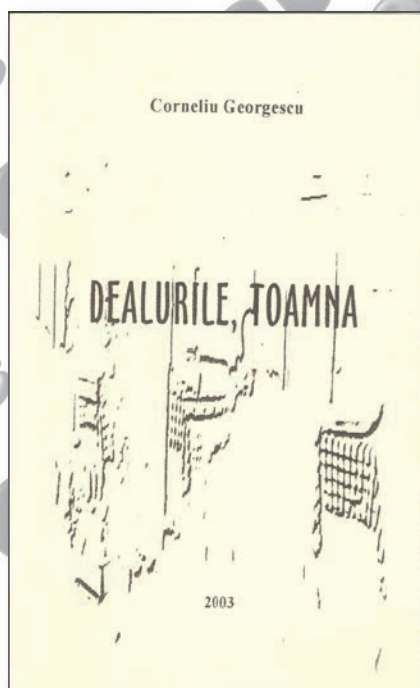
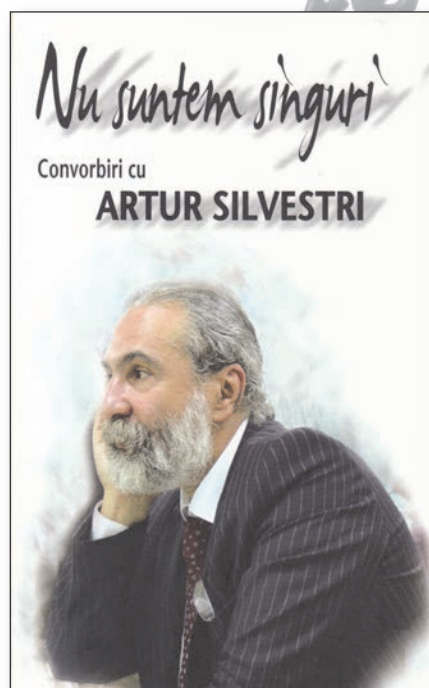
Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Mihai Ardeleanu, Eugen Axinte, Iulia Barcaroiu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Melania Cuc, Mircea Drăgănescu, Eugen Evu, George Filip, Dan Giju, Dimitrie Grama, Mirel Horodi, Djamel Mahmud, Alexandru Manafu, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vârlan Neamțu, Emil Persa, George Petrovai, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Delia Stăniloiu, Victor Sterom, Al. Florin Țene, Ioan Țepelea, Baki Ymeri, Raquel Weizman.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Tehnoredactare: Florin-Lucian Dragoș ■ 0730 863 602 ■ dragosflorinlucian@gmail.com ● Culegere text: Reta Sofronie ● Corectură: Manuela-Elena Dragoș

Revistă editată de Societatea cultural istorică „ARM” Târgoviște ■ ISSN 1843-035X

Apare sub egida Consiliului Județean Dâmbovița prin Centrul Județean de Cultură Dâmbovița și cu concursul Fundației „Renașterea Pietroșiței - Ruralia”

Cărți noi în biblioteca revistei Climate literare

